

158641

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI

ERGENLERDE ÖFKE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (ADOLESCENT ANGER
RATING SCALE-AARS)'NİN TÜRKÇE VERSİYONU

Seyhan SEVİNÇLER TOGAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Tez Danışmanı : Prof. Dr. A.Esra ASLAN

İstanbul,2005

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

ERGENLERDE ÖFKE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (ADOLESCENT ANGER RATING
SCALE-AARS)'NİN TÜRKÇE VERSİYONU

Seyhan SEVİNÇLER TOGAN

DANIŞMAN: Prof. Dr. A.Esra ASLAN
JÜRİ ÜYESİ: Doç. Dr. Yıldız GÜVEN
JÜRİ ÜYESİ: Yrd. Doç. Dr. Esra İŞMEN GAZİOĞLU

ESRA
.....
.....
.....
.....

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Yüksek Lisans Tezi

İstanbul,2005

ÖZET

Bu araştırma insanın temel duygularından biri olan öfke ve öfkenin ölçülmesi ile ilişkilidir. Öfke sosyolojik ve psikolojik boyutları olan bir kavramdır. Örneklem olarak ergenlik dönemi ve daha ileri yaşlardaki (11-19 yaş) gençleri içine almaktadır. Öfke durumlarının ve öfke türlerinin tespit edilmesinde kullanılan bir ölçek olan “Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği (Adolescent Anger Rating Scale- AARS)”nin Türkçe versiyonun oluşturulması bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Ölçekte araçsal, tepkisel öfke ve öfke kontrolü olmak üzere üç alt test bulunmaktadır. Çalışmada sırasıyla dilsel eşdeğerlik, güvenilirlik ve geçerlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Elde edilen istatistiki değerlere dayanılarak 11-19 yaşları için Türkçe versiyonun kullanılabilir durumda olduğu söylenebilir.

SUMMARY

This research is about anger and anger measurement which is one of the basic emotions of the human. The anger as a concept has both sociologic and psychologic dimensions. The age ranges are included between 11-19 years and older as a sample group. The basic aim of the research is obtained of the Turkish version of Adolescent Anger Rating Scale-AARS (Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği) which is used for defining anger statement and anger types. Instrumental anger, reactive anger and anger control are the subtests of the instrument. In this study, language equivalency, reliability and validity studies were conducted, respectively. It is claimed that Turkish version of Adolescent Anger Rating Scale(AARS) can be used for 11-19 ages ranges based on statistical results.

ÖZET	i
SUMMARY	i
İÇİNDEKİLER	ii
Tablolar Listesi	iv
BÖLÜM I	1
1.1.Problem	1
1.2.Amaç ve Alt Amaçlar	7
1.3.Önem	7
1.4.Sınırlılıklar	8
1.5.Varsayımlar	8
BÖLÜM II	9
İLGİLİ LİTERATÜR	9
2.1.Kuramsal Yaklaşımlar	9
2.1.1.Psikoanalitik Yaklaşım ve Öfke	9
2.1.2.Bilişsel Davranışçı Kuram	10
2.1.3.Sosyal Öğrenme Kuramı	11
2.2. Öfke ve Öfke Yaşantısını Açıklayıcı Yaklaşımlar	12
2.2.1.Öfkenin Genel Özellikleri	12
2.2.2.Öfkenin İfade Edilişi	12
2.2.3.Öfkenin Nedenleri	15
2.3. Öfke İle İlgili Araştırmalar	15
2.4. Öfke Ölçekleri	18
2.4.1. Novaco Öfke Ölçeği (Novaco Anger Scale)	18
2.4.2. Novaco Öfke Envanteri – Kısa Form (Novaco Anger Inventory-Short Form)	18
2.4.3 . Çocuklar İçin Öfke Ölçeği (Children’s Inventory of Anger- ChIA)	18
2.4.4. Çok Boyutlu Okul Öfke Envanteri (Multidimensional School Anger Inventory)	19
2.4.5. Durumluk Sürekli Öfke Ölçeği (Stait – Trait Anger Scale)	19
2.4.6. Erkekler İçin Çok Boyutlu Okul Öfke Envanteri (Multidimensional School Anger Inventory For Males)	20
2.4.7. Öfke Sıkıntısı Ölçeği (The Anger Discomfort Scale)	22
2.4.8. Bilişsel Davranışçı Öfke Kontrol Envanteri (Cognitive Behavioral Anger Control Inventory)	23

BÖLÜM III	24
YÖNTEM	24
3.1.Evren ve Örneklem	24
3.2.Veri Toplama Araçları	25
3.2.1.Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği (Adolescent Anger Rating Scale-AARS)	25
3.3.Veri Çözümleme Yöntemleri	32
3.3.1..Dilsel Eşdeğerlik Çalışması Aşamaları	32
3.3.2. Güvenirlilik Çalışması Aşamaları	33
3.3.3.AARS'nin Test-tekrar-Test Güvenilirlik Çalışması	34
3.4. Geçerlik Çalışmasının Aşamaları	35
3.4.1.AARS'nin Türkçe Formu Madde Ayırtediciliği	36
3.4.2.AARS Türkçe formu madde dahil ve madde hariç analizleri	37
BÖLÜM IV	39
BULGULAR VE YORUM	39
4.1.Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği'nin (Adolescent Anger Rating Scale - AARS)'nin Dilsel Eşdeğerlik, Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışmaları	39
4.1.1.Dilsel Eşdeğerlik	39
4.1.2.Güvenirlilik	55
4.1.3.Geçerlik	61
BÖLÜM V	71
ÖZET, YORUM VE ÖNERİLER	71
5.1.Özet ve Yorum	71
5.2. Öneriler	74
KAYNAKLAR	

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Araştırmadaki Genel Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı	25
Tablo 2. Tepkisel ve Araçsal Öfkeyle Bağlantılı Nedenler ve Davranışlar	27
Tablo 3. Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS orijinal ölçeğin geçerlik, güvenirlik ve norm çalışması örnekleme	30
Tablo 4. Test – Tekrar test uygulaması cinsiyet dağılımı tablosu	35
Tablo 5. Deniz Lisesi Dilsel Eşdeğerlik Çalışma Grubu Tanımlayıcı Değerleri	39
Tablo 6. Deniz Lisesi Çalışma Grubu Dilsel Eşdeğerlik Pearson Momentler Analizi Sonuçları	43
Tablo 7. Deniz Lisesi Alt Testler Dilsel Eşdeğerlik Pearson Çarpım Momentler Analizi Sonuçları	45
Tablo 8. Deniz Lisesi İngilizce Türkçe Form Puanları Korelasyon Analizi Sonucu Özet Tablosu	45
Tablo 9. İngilizce Öğretmenliği Bölümü Dilsel Eşdeğerlik Çalışma Grubu Tanımlayıcı Değerleri	47
Tablo 10. İngilizce Öğretmenliği Çalışma Grubu Dilsel Eşdeğerlik Pearson Çarpım Momentler Analizi Sonuçları	50
Tablo 11. İngilizce Öğretmenliği Alt Ölçekler Dilsel Eşdeğerlik Pearson Çarpım Momentler Analizi Sonuçları	51
Tablo 12. İngilizce Öğretmenliği İngilizce – Türkçe Form Puanları Korelasyon Analizi Sonucu Özet Tablosu	52

Tablo 13. İngilizce Öğretmenliği – Deniz Lisesi Karşılaştırmalı Özet Tablo	53
Tablo 14. AARS Türkçe Formu Alt Boyut Puanları ve Test Toplamı İçin Güvenirlik Katsayıları	55
Tablo 15. AARS Türkçe Formu Tüm Maddeler İçin Test – Tekrar Test Güvenirlik Katsayılarının Katsayısı Eşleştirilmiş Grup t Testi Sonuçları	56
Tablo 16. AARS Türkçe Formu Tüm Maddeler İçin Test – Tekrar Test Güvenirlik Analizi Kapsamındaki Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları	58
Tablo 17. AARS Türkçe Formu Alt Boyut ve Test Toplam Puanı İçin Test – Tekrar Test Güvenirlik Katsayılarının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Eşleştirilmiş Grup t Testi Sonuçları	60
Tablo 18. AARS Türkçe Formu Alt Boyut ve Test Toplam Puanı İçin Test – Tekrar Test Güvenirlik Analizi Kapsamında Pearson Moment Çarpım Korelasyon Sonuçları	60
Tablo 19. AARS Türkçe Formu Madde Toplam Test Puanları (Item Total) Analizi İçin Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları	61
Tablo 20. AARS Türkçe Formu Alt Testleri Madde Toplam (Item Total) Analizi İçin Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları	63
Tablo 21. AARS Türkçe Formu Madde Hariç Test Puanları (Item Remainder) Analizi İçin Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları	63
Tablo 22. AARS Türkçe Formu Alt Testleri ve Toplam Puanları Madde Hariç (Item Remainder) Analizi İçin Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları	65
Tablo 23. AARS Türkçe Formu Madde Ayırdedicilik Katsayılarının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları	66

Tablo 24. AARS Türkçe Formu alt testler Madde Ayırdedicilik Katsayılarının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

70

BÖLÜM I

1.1.Problem

Sosyal ve bireysel yaşamdaki tavır alışlarımızda duygularımız etkin bir rol oynamaktadır. Bireyin sosyal yaşamdaki ilişkilerinin sağlıklılığı, kendini ne kadar tanıdığı, duygularının farkındalığı ve duygularını ne kadar kontrol edebildiği ile yakından ilişkilidir.

Öfke; mutluluk, neşe, sıkıntı gibi temel duygulardan birisidir. Diğer duygularda olduğu gibi psikolojik ve sosyal temelleri vardır. Değişik yoğunluklarda ve etkileşim içinde yaşanır, fizyolojik göstergeleri, etkileri ve sonuçları vardır.

Öfke, basit bir sinirlilik veya kızgınlık halinden, yoğun hiddet durumuna kadar değişen duygusal bir durumdur. Kimi zaman orta şiddette, kısa süreli ve hatta kişiye faydalı, kimi zaman ise çok şiddetli, yoğun, sürekli ve tahrip edici olabilmektedir (Spielberger, Jacobs, Russel ve Crane, 1983, Balkaya, 2001).

Bazı araştırmacılar öfkeyi olumsuz bir duygu olarak tanımlarken bazıları da olumlu olarak değerlendirmektedirler. Özellikle öfkenin tanınması sonucu bireylerin öfke duygularını olumlu ve yapıcı bir şekilde ifade edebildiklerini belirtmektedirler.

Öfke, Webster (1996) sözlüğünde; ‘Güçlü bir husumet duygusudur. Hoşnutsuzluğun doğurduğu yoğun bir duygusal durum anlamına gelir. Anlamdaşları, kızgınlık, hiddet, gazaptır. En genel terim olarak öfke, gösterilen tepkinin adıdır. Fakat kendi başına, duygusal durumun yoğunluğuna veya denklğine ilişkin hiçbir anlam taşımaz’ şeklinde tanımlanmaktadır. Sözlükte böyle tanımlanan öfke, farklı alan uzmanları tarafından bazen olumlu bazen de olumsuz bir duygu olarak ele alınmaktadır.

Goleman(1998) öfkeyi, hiddet, hakaret, içerleme, gazap, tükenme, kızma, sinirlenme, hınç, kin, rahatsızlık, alınganlık, düşmanlık ve belki de en uç noktada, hastalıklı (patolojik) nefret ve şiddet olarak tanımlamaktadır.

Kennedy(1992, akt. Çelik,2003) öfkeyi, meydan okuma ya da tehditlere karşı kişilerin duyarlılığı olarak ele almakta ve korkuyla yakından ilgili olduğunu belirtmekte, öfkeyi bireyin kendisine yönelik bir tehlikeye karşı, karşısındakini uyarması olarak tanımlamaktadır.

Tröstad (1990, akt. Baklaya,2001) öfkenin planlanarak ortaya çıkan bir durum olmadığını, çoğunlukla engellenme, haksızlığa uğrama, eleştirilme, küçümsenme gibi rahatsız edici durumlarda ortaya çıktığını, Biaggio (1989) ise, öfkenin kişiyi rahatsız edici uyarıcıları ortadan kaldırmaya yönelten güçlü bir duygu olduğunu belirtmektedir.

Literatürde öfke kelimesi çoğu zaman düşmanlık, saldırganlık ve hiddet ile birlikte ele alınmaktadır. Özellikle öfke ve saldırganlık sık sık birbirleriyle bağlantılı olarak değerlendirilmektedir. Ancak, saldırganlık öfke ile ilişkili olmasına rağmen, iki kavram aynı anlamı taşımamaktadır. Retzinger(1991)'e göre saldırganlık bir davranıştır; öfke bir duygudur. Öfke bazen saldırganlığa yol açar ama çoğu zaman saldırgan davranışın başlatıcısı değildir (akt. Kısaç, 1997).

Geçtan(1995)'e göre öfke ve kızgınlık, hakkımız olanı alamadığımızda ya da önem verdiğimiz bir insan beklentilerimiz doğrultusunda davranmadığında yaşanan duygudur.

Araştırmacıların kavrama ilişkin yukarıda verilen tanımlarına dayanılarak öfkenin farklı dış ve iç etkilerle ortaya çıkan, değişik düzeylerde tepkisel (reaktif) davranışlarla görüntülenen, önceden planlanmayan, kişiyi tehditlere karşı savunmaya yönelik bir duygu durumu olduğu görülmektedir. Kavramın ayırt edici özellikleri ise şöyle sıralanmaktadır (Hankins ve Hankins ,1988) :

1. Öfkelenmek, içsel bir yaşantı ve duygu durumudur. Bu özellik duygunun kendiliğinden ifade edilidir. Diğer bir deyişle planlı bir davranış değildir.
2. Öfke evrensel bir duygudur. Bir başka deyişle bu duygu durumunu ortaya çıkarmak için gerekli koşullar oluştuğunda, herkes öfkelenir.
3. Öfke tepkileri belirli bir saldırı ve eleştiri ya da engel karşısında ortaya çıkar ve kişiyi daha fazla saldırı ve eleştiriye açık hale getirir.
4. Öfkelenince gösterdiğimiz davranışlar, ailemizden ve çevremizden öğrendiğimiz davranışlardır (Balkaya, 2001).

Araştırmacıların buraya kadar sıraladıkları özellikler şu başlıklar altında gruplandırılabilir:

1. Plansızlık: Önceden planlanmaksızın, aniden oluşmaktadır.
2. Evrensellik. Tüm insanlarda ortak/benzer fiziki, duygusal tepkiler gözlenmektedir.
3. Kışkırtılabilirlik, koruyuculuk yada savunurluk. Bireyin kendi alanını koruması, kendine ait bir şeye (hakları, kişiliği, sevdiği kii vb gibi) bir şeye yönelen bir tehlike, tehdit s öz konusudur.
4. Öğrenilebilirlik: Öfke sonradan model alma vb yöntemlerle öğrenilen bir duygudur.

Öfkenin bu genel tanılayıcı yönleri psikolojik danışma yoluyla bunların bireye tanıtılması ve kontrolü için yol göstermektedir. Öfkenin fizyolojik açıdan incelenmesi de bazı yararlı veriler sağlamaktadır.

Tavris (1989,akt. Balkaya,2001) insanların öfkelendiklerinde gösterdikleri fizyolojik tepkileri, kas geriliminin artması, kaşların çatılması, dişlerin gıcırdatılması, ters ters bakma, yumrukları sıkma, yüzün kızarması, özellikle el ve ayakta titreme hissi, uyuşma hissi, vücudun çeşitli bölgelerinde seyirmeler olması, terleme, kontrol kaybı, sıcaklık hissi, burnundan soluma, dudakları ısırma, beynin zonklaması, baş ağrısı ve hareketlerin hızlanması olarak belirtmiştir.

Öfke ve korku kanımızda pıhtı parçacıklarının oluşması olasılığını artıran bir takım maddelerin kanımıza salgılanmasına yol açar. Kan basıncı tehlikeli düzeylere yükselebilir. Yüksek kan basıncı ve çabucak pıhtılaşabilen kan insan sağlığını tehlikeye sokan koşullardır. Duygusal kargaşa bağışıklık sistemini bastırarak virüslü veya bakterili hastalıklara yakalanma olasılığını arttırır (Clark,2000). Bu bilgiler öfkenin sadece duygusal bir takım tepkilerden ibaret olmadığını şiddet derecesine bağlı olarak bireyde fizyolojik rahatsızlıklara da yol açabildiği görülmektedir.

Bireylerin öfke, korku, tedirginlik gibi duygularının nedeni, olayın kendisiyle ilgili olmaktan çok, bireylerin bu olaylarla ilgili oluşturdukları zihinsel modellerdir. Yani o olayla ilgili olarak yerleşmiş inanç, yorum ve değerlendirme kalıpları ve bunlardan türetilen düşüncelerdir (Özer, 1990). Ellis'e göre öfke, bireyin sahip olduğu öfkeye neden olan

mantıkdışı inançların bir sonucu olarak oluşur ve devam ettirilir. Bu mantık dışı inançlar da genellikle içinde yaşanılan toplumdan ve aileden gelir. Kısaca öfke ve öfkenin ifadesi biyoloji ve kültürün, zihin ve beden bir sonucudur. (akt.Tavris,1982; Akt. Ford,1991).

Bazı insanlar öfkelerini içine atmayı seçerler ya da bastırma yoluna giderler. Oysa bastırılan duygu insanın kendisine zarar verir. Bastırılmış duygular mide ülseri, yüksek tansiyon gibi psikosomatik tepkilere neden olur. Ayrıca, öfkenin ifade edilmemesi öfkeyi ortadan kaldırmaz, aksine bireyin zarar görmesine neden olur (Ellis,1992).

Bazı insanlar da öfkelerini açıkça ortaya koyma yolunu seçebilirler. Bu seçimde bazı etkenler önemli rol oynar. Diğer bir ifadeyle, öfke yaşantısı ve öfkenin ifade edilmesi hedefe ve duruma göre değişir. Bir çok insan kendilerinden daha üst statüde olan kişilere ve otorite durumundaki kimselere öfkelerini ifade etmede zorlanırlar. İnsanlar genellikle hoşlanmadıkları kişilere daha fazla öfkelenmelerine rağmen öfkelerini daha çok yakınlarına ifade ederler (Cüceloğlu,1991).

Duyguların özellikle öfkenin ifade edilmesinde ailenin çocukları üzerinde önemli etkisi vardır. Çocukların aşırı öfke göstermeleri ile ailelerin 'çok fazla verici ya da çok az verici' olma tarzları sık sık birbiriyle ilişkilidir. Aşırı verici aileler çocuklarının her isteklerini karşılamaya çalışırlar. Bu da çocuğun dünyanın kendi etrafında döndüğü inancı ile sonuçlanır. Aileleri tarafından şımartılmış çocuklar sık sık istedikleri her şeyin olması gerektiğine inanırlar ve bu olmadığı zaman öfkelenmekte haklı olduklarını düşünürler. Bu tarz aileler yüksek taleplere sahip bir çocuk yetiştirmektedirler. Bu çocuklar hayal kırıklığını gizlemeyi ve isteklerini ertelemeyi öğrenememişlerdir. Şımartılmış çocuk gerçekte tutarlı şekilde sınır koyan aileler istemektedirler, uygun şekilde davrandıkları zaman dikkat çekecekleri ya da bir sevgi davranışında bulunacak aileler istemektedirler (Namka,1997).

Çok az verici aileler çocukları ile fazla ilgilenmezler, istenmeyen çocuk ihmal edilmişlik, reddedilmişlik duyguları ile yetişmektedir. Her gün ayrılma, yanlış anlaşılma, hayal kırıklığı, korku, kaybetme, üzüntü ve ihanet duyguları ile baş etmek zorundadırlar. Bu çocuklar öfkelerini ifade edemezler çünkü ailesinin kendisini daha fazla red edeceğinden korkarlar. Ailesi tarafından sürekli olarak istismar edilen ve katı eleştirilen çocuk 'yapmazsam eleştirilirim, yaparsam eleştirilirim' inancı ile yetişir. Ailesinin ondan beklentilerini

karşılayamadığını düşünerek suçluluk hisseder. Sözel ve fiziksel istismara uğrayan çocuk bu haksızlıklara öfkelenir. Diğerlerine karşı düşmanlık hisleri öfke ile yer değiştirmiştir. Eğer saldırganlık ve şiddet evde gösteriliyorsa, bu çocuk güçle ilişkili baskıyı öğrenir ve davranışlarını bu yönde belirler (Namka, 1997).

Öfkenin nedenlerine bakıldığında, bu konu ile ilgilenen araştırmacıların bir çok neden ileri sürdükleri görülmektedir. Günümüz teorilerinden bazıları öfke durumunun kaynağını engellenme olarak görmektedir. Engellenme, istek, ihtiyaç ya da bir davranışın amaca ulaşmasının önlenmesidir (Köknel,1986). Cüceloğlu (1995) ise engellenmeyi, bireyin elde etmek istediği belirli bir amaca varması veya ihtiyaçlarının giderilmesi önlediği zaman ortaya çıkan olumsuz bir duygu olarak tanımlamıştır.

Özer (1994) öfke, kaygı ve depresyon eğilimlerinin bilişsel alt yapılarıyla ilgili yaptığı çalışmada, öfke duygusunun temelinde 'başkalarının gözündeki kişilik değerinin düşmemesi için hata yapılmaması gerekir' gibi düşüncelerin olduğunu öne sürmüştür.

Berkowitz (1990) depresif duyguların öfkeye yol açabileceğini söylemiştir. Bu tanımlama Özer'in tanımı ile de örtüşmektedir.

Beck'e göre kıskırtma ve tehdit öfkenin nedenlerindedir. Öfke tepkisinin gücü, değer yargıları, benlik saygısı ve beklentiler gibi bilişsel etkenler tarafından etkilenir. Öfkeye neden olan diğer etkenler ise, rahatsız edici ve hoş olmayan uyaran, model alma, memnuniyetsizlik, kişisel haklara ve benliğe saygı gösterilmemesi ve benlik saygısının kaybolması, kabul edilen sosyal normların ihlal edilmesidir (Kısaç, 1997).

Ergenlik dönemi, insan gelişiminde çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi olarak değerlendirilmektedir. Bu dönemde görülen hormonal ve fiziksel değişikliklerin yanı sıra, kişide gittikçe artan bir bağımsızlık ihtiyacı da ortaya çıkmaktadır. Bu ihtiyaç toplumun engelleyici etkileriyle bir araya geldiğinde ergen için zorlanma ve bunalım kaynağı haline gelir. Her gelişim döneminde, çocuğun gerçekleştirmesi beklenen, bir takım gelişim görevleri vardır. Ergenlik döneminde kişiden beklenen gelişim görevlerine yetişkin rollerine uygun davranış kalıpları da eklenir.

Büyüme ve cinsel gelişmenin getirdiği farklılıklara alışma, yeni duruma uygun davranışları ve tutumları öğrenme sırasında ortaya çıkan sorunlar ergenlik dönemini gergin bir dönem haline getirmekte ve bu çağdaki bazı gençleri psikolojik açıdan daha hassas yapmaktadır (Kulaksızoğlu,1999).

Ergenlik döneminde öfke yaşantısının sağlıklı şekilde yaşanmaması, kişinin ileriki yıllarında kişiler arası iletişimini büyük olasılıkla olumsuz etkileyecektir.

Öfke çok normal ve insani bir duygudur. Ruhumuzun bir olumsuzluğa karşı verdiği sinyaldir. Öfke duygusu, ilişkimiz içinde bazı davranışların değişmesi gerektiğine işaret eden, açık, dürüst ve saygılı bir biçimde ifade edilip, yapıcı kullanılırsa, daha iyi bir iletişime ve daha verimli bir birlikteliğe götürebilen önemli bir güç kaynağıdır (Navaro,2000).

Duyguların tanınmaya başladığı ve çeşitlendiği çocukluk döneminden itibaren her yaş döneminde kontrol edilmesi ve olumlu bir ilişki amacıyla kullanılması kişi için pek çok açıdan önemlidir. Ergenlik dönemi pek çok duygusal gelgitlerin yaşandığı ve bunalımların eşlik ettiği bir gelişim aşamasıdır. Bu dönemde ergenin öfke duygularının tanınması ve kontrolü sağlıklı bir yoldan sosyalleşmesine büyük yarar sağlayacaktır.

Ergenlik döneminde öfke, hem gençlik hem de toplum için olumsuz sonuçlarla karşılanan ciddi ve yaygın bir problemdir. Erken ergenlik boyunca duygusal sistem olgunlaşmamıştır, duygular uç noktalarda yaşanabilmekte ve kolayca değişebilmektedir. Ergenler kıskançlık ve üzüntü gibi duygularını öfke olarak ifade edebilmektedirler. Öfke kısa süreli olarak ergeni rahatlatırsa da sonrasında getirdiği olumsuzluklar ergenin kendisini kötü hissetmesini sağlamaktadır.

Yaşadığımız çağın koşulları, teknolojik gelişim ve hızlı değişim, insanları yalnızlığa, iletişim problemlerine ve kendi ruhsal dünyasında bir takım sorunlara itmektir. Bu süreçte bireyler korku, kaygı, öfke gibi duyguları sıklıkla hissedebilmektedirler. Normal ve uyum sağlayıcı özelliği olan öfke duygusunu günümüzde ergenler daha yoğun ve olumsuz sonuçlara yol açabilecek sıklıkta yaşamaktadırlar.

Yetişkin dünyasına katılma çabası içinde olan ergene öfke düzeyi hakkında farkındalık kazandırılması ve öfke kontrolü konusunda beceri kazandırılması için , öfke durumunun düzeyinin belirlenmesi bu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır. Bu tanılamayı yapabilmek için de güvenilir ve geçerli bir ölçeğe ihtiyaç bulunmaktadır.

1.2.Amaç ve Alt Amaçlar

Öfkenin ergenlik çağındaki gençler (10–15 yaş arası) üzerindeki olumsuz işlevinin belirlemek amacıyla kullanılacak bir ölçeğin Türkçe'ye kazandırılması ana amaç olarak belirlenmiş ve bu amaç kapsamında aşağıdaki alt amaçların gerçekleştirilmesi planlanmaktadır:

DeAnna McKinnie Burney tarafından geliştirilen Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği'nin (Adolescent Anger Rating Scale- AARS);

1. Dilsel eşdeğerliğinin sağlanması,
2. Türkçe formunda kullanılabilir bir güvenirlik koşulunun sağlanması,
 - 2.1. İç tutarlılık koşulunun sağlanması,
 - 2.2. Devamlılık katsayısının sağlanması,
3. Türkçe formunda kullanılabilir bir geçerlik koşulunun sağlanması ,
 - 3.1. Ölçeğin kullanılabilir bir yapı geçerliğinin elde edilmesi araştırmanın alt amaçlarını oluşturmaktadır.

1.3.Önem

Öfkenin ve öfkeyi yaşamadaki çatışmaların birçok ruhsal soruna neden olduğu gözlenmektedir. Bu sorunlar depresyon, kaygı bozuklukları ve tırnak yeme vb şeklinde ortaya çıkabilmekte, bireyin sosyal ilişkilerini bozmakta, ruh sağlığını bozmaya kadar gidebilmektedir.

Ergenlik dönemi kendi tipik sorunlarıyla genci daha da hassas hale getirmektedir. Öfke duygusunun tanınması, anlaşılması, oluşturduğu psikolojik ve sosyal olumsuzlukların fark edilmesi ve davranış seçeneklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu yaş sınırları içinde özellikle okul psikologlarının ve psikolojik danışmanların çalışmalarına olanak sağlayacak bir

hizmet olması açısında bu araştırma bulguları önemlidir. Bir ölçme aracının Türkçe literatüre kazandırılmasının bu konudaki çalışmaların daha bilimsel bir tarzda yürütülmesine olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

Okul saatleri içinde rehberlik saatlerinin sınırlılığı düşünülürse ölçeğin kısa oluşu ve pratik uygulanabilirliğinin uzmanlara kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

Ölçek Türkçeleştirme çalışmaları sırasında elde edilecek veriler de hali hazırda ülkemizde ki durumun anlaşılabilmesi açısından hem Milli Eğitim Bakanlığı'na hem konuyla ilgili araştırmacılara önemli bir veri sağlayacaktır.

İlaveten önleyici rehberlik yapabilme açısından önemli bir başlık olarak diğer araştırmacıların da konuya ilgisini çekeceği düşünülmektedir.

Bu ölçeğin geliştirilmesi ülkemizde psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında ergenlerde öfke ile ilişkili çalışmaların artmasına ve öfke duygusundan kaynaklanan problemleri önlemeye yönelik gerekli kişisel-sosyal psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin verilmesine olanak sağlayacaktır.

1.4.Sınırlılıklar

Araştırma yüksek lisans tezi olup, örneklem ile sınırlıdır.

Araştırmaya konu olan ölçeğin orijinal geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarıyla sınırlıdır.

1.5.Varsayımlar

Araştırmaya katılanların ölçeğe samimi ve doğru cevap verdikleri kabul edilmektedir.

BÖLÜM II

İLGİLİ LİTERATÜR

2.1.Kuramsal Yaklaşımlar

2.1.1.Psikoanalitik Yaklaşım ve Öfke

Psikoanalitik yaklaşım, öfke davranışının altında yatan güçlerin bilinçdışında gizlenmiş olduğunu vurgulamaktadır. Kurama göre, eğer kişiler öfkelerinin altında yatan nedenleri anarlarsa, öfkeyi çözebilirler. Psikoanalitik kuram dürtülerle ilişkilidir ve öfke gibi güçlü duyguların bastırılması sağlıklı olarak kabul edilmektedir. Bu duygular boşaltılmazsa, psikolojik ve psikosomatik hastalıkların oluşacağını ileri sürmektedir (Thomas,1993).

Freud saldırganlığı biyolojik bir kalıtım olarak ele alarak; saldırganlığın yıkıcı ve şiddet yönünü vurgulamaktadır. Freud'a göre, bireyin bilinç dışında öfke ve saldırganlık duyguları vardır. Bu yüzden her yaş döneminde belli kişilerde öfke ve düşmanlık görülür (Kısaç,1997). Psikoanalize göre oral dönemde saplanıp kalma ya da bu döneme geri dönüş, saldırgan davranışın temeli olarak kabul edilmiştir. Öfkenin temellerinin atıldığı diğer bir dönem de anal dönemdir. İki yaşında başlayan bu dönemde çocuk anüs bölgesindeki gerilimi gidermekten duyduğu hazzı ertelemeyi öğrenmek zorunda kalır. Eğer bu dönemde anne aşırı baskıcı davranırsa, çocuk ya tepkici bir kişilik geliştirir ve başkaldırıcı, yıkıcı, öfke nöbetleri ya da eziyet etme eğilimleri gösteren bir kişilik yapısı geliştirir (Geçtan,1995).

Psikoanalitik kurama göre öfke duygusunun ve yaşantısının gelişmesini etkileyen diğer bir dönem ise fallik dönemdir. Genellikle üç dört yaşlarında anal dönemden fallik döneme geçen çocukta, başlangıçta cinsel bölge doyum kaynağıdır, fakat amaç dışkılamaktır. Daha sonra doyum kaynağı cinsel organlarda odaklanır ve kendi kendine doyum arama amaç olur. Önceleri kendine dönük, özsever nesne ve kişi ilişkisi, daha sonraları karmaşa oluşumuna yol açar, bu karmaşaya ödipal karmaşa adı verilir. Bu önemde son aşamasına ulaşan ve tamamlanan üst benlik, ödipal karmaşanın bastırılması için gerekli gücü sağlar. Önceleri annenin, babanın, çevrenin suçlamasından ve cezalandırmasından çekinen ve korkan çocuk benliği, karmaşanın çözümlenmesiyle kendi üst benliğinden çekinip korkmaya başlar.

Bu yapının oluşturduğu baskı oranında pişmanlık ve suçluluk duyar. Üst benlikten benliğe yönelen aşırı baskı, korku ve suçlama bazen saldırgan davranışlara dönüşür. Kişilik üst benliğin yarattığı korku ve baskıya karşı benliği korumak amacıyla şiddet eylemlerine başvurur. Kırıcı, yok edici, yıkıcı bir şekilde davranır (Köknel,1986).

Horney (1954) ise; kişiliğin ve davranışların oluşmasında insanın içinde yaşadığı çevreye ve bu çevreyi oluşturan kültür yapısına önem vermiştir. Ona göre; çocuk doğduğu andan itibaren yabancı, düşman bir dünya karşısında yalnız, yardımcısız, çaresizdir ve bu durumdan kaygı duymaktadır. Bu kaygı, kişiliğin bütünlüğü üzerinde, çocukluk döneminden itibaren etkili bir güçtür. Aile ve çevrenin ilgisiz, soğuk, yetersiz ve dengesiz davranması sonucu çocukta çevreye karşı saldırgan ve düşmanca duygular uyanır (Köknel,1999).

Adler'e göre saldırganlık, bireyin eksiklik duyguları ortaya çıktığında duyduğu sıkıntıyı azaltmak ve olumlu duygularını artırmak amacı ile seçtiği koruyucu tepki örüntülerinden birisidir. Saldırganlık; küçük düşürme, idealleştirme, çevreye aşırı ilgi gösterme, suçlama, kendini suçlama gibi değişik biçimlerde ortaya çıkan davranış örüntüsüdür (akt.Geçtan,2000).

2.1.2.Bilişsel Davranışçı Kuram

Davranışçı kuramcılar, öfkenin formülasyonunda düşünce süreçlerinin ele alınmasının önemine işaret etmektedirler. Davranışçı kuramın önemli temsilcilerinden Skinner, öfkenin çevresel uyarıcılara verilen öğrenilmiş tepkiler olduğunu ve ödüllendirilen bu davranışların tekrar ettiğini vurgulamaktadır. Araştırmacılara göre bir çocuk öfkeyle tepinmeye başladığında, isteklerini elde ediyorsa, öfkenin işe yaradığına karar verecek ve isteklerini elde etmek için sürekli öfkesini kullanacaktır (Thomas,1993).

Albert Ellis (1962), bilişsel davranış terapisinin kurucusudur. Bireyin kendi kendine söylediği düşünceler, onun kendisini nasıl hissettiği ve o durum içinde nasıl davranacağını önemli ölçüde etkilemektedir (akt.Cüceloğlu,1991).

Bilişsel- Davranışçı görüş, öfkenin büyük ölçüde akla aykırı inançların, beklentilerin, iç konuşmaların sonucu ortaya çıktığını; başkalarının da ancak, karşısındaki insanın

akla aykırı inançlarını etkinleştirdiği için onda öfkeye neden olduğunu ileri sürmektedir. Bundan dolayı, öfkeyi azaltmak için, akla aykırı bu inançların yok edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Ford,1990; Clark,1998).

2.1.3.Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramına göre; bireyin davranış özelliklerinin nedeni onların öğrenme geçmişlerinde yatmaktadır. Birey saldırgan davranış sergiliyorsa, bunun nedenini onun geçmiş deneyimlerinde aramak gerekmektedir. Birey farklı durumlarda saldırganlığı sayesinde istediklerini elde etmiş ve bu nedenle davranışı pekişmiştir. Büyük bir ihtimalle bu kişi saldırgan davranışa devam edecektir (Cüceloğlu,1991).

Sosyal-pekiştirme teorisyenlerine göre; bireyin öfkesinde ödül ve cezaların rolü oldukça önemlidir(Ellis,1992). Çocuk yetiştirmede öğrenme ve taklidin önemi hatırlanırsa, saldırgan davranışlarla karşılaşan bir çocuğun bunları bir davranış biçimi olarak benimsemesi ve tekrarlamasının doğal olduğu düşünülebilir. Örneğin, saldırgan davranan ana babaların çocuklarının birbirlerine ve oyuncaklarına karşı sert, kırıcı ve yıkıcı oldukları görülmektedir. Ana babanın tutum ve davranışlarında sert, kırıcı, suçlayıcı öğeler ağırlık kazandıkça çocuk önce anne babaya, daha sonra da diğer kişilere karşı öfke, kin ve nefret duymakta, saldırgan davranışlarda bulunmaktadır. Saldırgan davranışların öğrenilmesinde özdeşleşme önemli rol oynamaktadır. Çocukluk ve il gençlik döneminde örnek alınan, taklit edilen kişilerde saldırgan davranışlar, birey tarafından benimsenir, tekrarlanır (Köknel,1999).

Bandura(1977), öğrenmenin sosyal bir ortamda oluştuğunu ve çocukların en önemli öğrenme yaşantılarının başkalarının davranışlarını gözleyerek oluştuğunu savunur. Çocuk öğrendiği davranışı sürekli yapmak zorunda değildir. Hatta ödüllendirilmiş olması da gerekmez. Bireyin öğrenmesi için tek koşul, bir başkasını belirli bir davranışı yaparken gözlemesidir (akt.Cüceloğlu,1991).

2.2. Öfke ve Öfke Yaşantısını Açıklayıcı Yaklaşımlar

2.2.1.Öfkenin Genel Özellikleri

Öfke tanımları incelendiğinde bir araya gelen ortak noktalar şunlardır: Öfke, genel duygulardan birisidir. Bireyin istek ve ihtiyaçlarının engellenmesi, beklentilerinin gerçekleşmemesi söz konusudur. Tahrik edilme ve tehdit algısı söz konusudur. Haksızlık ve adaletsizlik algılaması söz konusudur.

Deffenbacher (1992), öfkenin insanların sık kullandığı duygulardan olmasına rağmen, çoğunlukla yanlış anlaşıldığına işaret ederek, öfkenin özelliklerini şu şekilde sıralar:

- a) Öfkenin, planlanan bir eylem sonucu çıktığı düşünülür, halbuki öfke içsel bir duygudur.
- b) Öfkeyi göstermek zor değildir, öfkenin binbir yüzü vardır ve herkes öfkelenir.
- c) Öfke tepkisine neden olan duygu, kişiyi daha kuvvetli ve psikolojik olarak uyarılmış bir durumda tutmasına rağmen, kişi öfkelenildiğinde daha kırılgan bir durumda olmaktadır.

Öfkelenildiğinde gösterilen tepkiler yaşam süreci içinde öğrenilmiş davranışlardır. Bu nedenle, yanlış ve kişiye zarar verecek şekilde öğrenilen davranışlar, daha sağlıklı olanlarıyla değiştirilebilir.

- d) Öfke, engellenme, haksızlık gibi çeşitli durumlarda aniden ortaya çıkabilen bir duygudur. Öfkenin bastırılması veya hemen, olduğu anda çıkarılması sağlıklı değildir. Bu yüzden öfkeye neden olan durumların anlaşılması ve öfkeyi tanımak çok önemlidir (Deffenbacher,1992).

2.2.2.Öfkenin İfade Edilişi

Öfke kimi zaman kısa süreli, orta şiddette ve hatta kişiye faydalı; kimi zaman ise, çok şiddetli, yoğun, sürekli ve tahrip edici olabilmektedir. Bu duygunun açık bir şekilde doğrudan ifade edilmesinin genellikle yıkıcı bir özelliği olduğu düşünüldüğünden, öfke olumsuz bir şekilde değerlendirilmektedir. Bu şekilde ifade edilen öfke duygusu kişiyi, sözel ve fiziksel saldırılara açık bir hale getirebilmekte, aile içinde ve kişilerarası diğer ilişkilerde çatışmalara

neden olabilmektedir. Ayrıca kişinin benlik saygısının, önemli ölçüde düşmesiyle de sonuçlanabilmektedir (Schuerger, 1979; Deffenbacher, 1992; Balkaya,2001).

Öfke çeşitli şekillerde ifade edilir. Öfke ifade çeşitlerini gruplamak gerekirse : 'öfkenin doğrudan ifadesi', 'karşılıklı iletişim', 'tepki vermeden önce düşünme', 'insanlara yönelik fiziksel saldırı', 'objelere yönelik fiziksel saldırı', 'sözel saldırı veya bağırma', 'beden dili', 'öfke içte, bastırma', 'öfke içte, kendini eleştirme', 'öfke kontrolü', 'düzeltici yönde davranma', 'dikkati başka konuya çekme', 'pasif agresif sabotaj' (Deffenbacher,Oetting, Lynch,Morris, 1996); 'zulmetmek', 'hedefi sosyal olarak izole etmek'(DiGiuseppe,1999).

Öfkenin fizyolojik olarak ifade edilmesi ise şöyle tanımlanabilir; bireyler öfke uyandıran bir durumla karşılaştıklarında bedenlerinde fizyolojik değişiklikler oluşur. Kan basıncında ve galvanik deri tepkisinde, kas gerginliğinde artma, kalp atışlarında azalma öfkenin neden olduğu fizyolojik tepkilerdir. Öfkenin diğer fizyolojik belirtileri şunlardır: kas gerginliğinin artması, dik dik bakma, yüzün kızarması, boğazda düğümlenme, karıncalanma hissi, uyuşma, terleme, sıcak basma, ağızda kuruluk, yumrukların sıkılması, kolların ve vücudun duruşunda değişme, kaşların atılması, dişleri gıcırdatma, solgunlaşma, titreme ve ürperme, boğulma hissi, seyrime, kontrolü kaybetme, üşüme, dudakların sıkıca kapanması, ses tonunun artması, bazı kelimelerin vurgulanması, kesikli-tekrarlı ve ağlamaklı konuşmadır (Tavris,1982; Stearns,1972; Akt. Kısaç,1997).

Bazı bireyler öfkelerini o anda, bazıları ise o durum sona erdikten sonra fark edebilir; kimilerinde ise bu duygu öylesine bastırılır ki yaşam boyu kişinin bilincine ulaşmayabilir. Öfke yaşadığımız kişi, yitirmekten korktuğumuz ya da bizi sevmesini istediğimiz biriye öfkenin bastırılma olasılığı daha fazladır. Bazen böylesi durumlarda bastırılan öfke, bileşik kaplar yasası uyarınca, nasıl olsa yitirmeyeceğimizi düşündüğümüz kişilere yöneltilebilir. Öfkesini bastıran insanların dışında; öfkesini dışavuran, sürekli diğerlerini 'iğneleyerek' boşaltan, saldırgan davranışlarda bulunan insanlarda vardır (Geçtan,1999).

Köknel'e göre de öfkeli insan öfkesini belirtmek için değişik yollar kullanır. Bunların başında öfkenin sözlü olarak anlatımı gelir. Örneğin birey, karşısındakini küçük düşürücü, kırıcı, alay edici sözler kullanabilir. Öfkenin bir başka ifade biçimi ağlamaktır. Genellikle öfkenin doğrudan anlatım biçimi saldırganlıkla birlikte olur. Bu tür anlatım bebekler ve küçük

çocuklar için doğaldır. Çocukluk döneminde öfke vurma, ısırma, nesne atma gibi yollarla doğrudan dışa vurulur. Yaş ilerleyip çocuk sosyalleştikçe bu anlatım biçimi kimi kez denetim altına alınır, kimi kez de yön değiştirerek ortaya çıkar, annesine kızan çocuğun oyuncaklarına yönelttiği saldırganlık gibi (Köknel,1999).

Cüceloğlu'na göre de bazı insanlar öfkelendiklerinde bu duyguyu bastırır, bazıları imalı sözlerle öfkesini diğer insanlara iletir ki bu durum genellikle karşısındaki insanın kendini suçlu hissetmesine yol açar. Örneğin; bir kadın, kocasının ayakkabısı ile eve girmesine öfkelenir ancak öfkesini açıkça dile getireceğine, 'benim işim gücüm yok, aldırma sen, ayakkabınla içeri gir, asıl olsa yarın senin hizmetçin evi yeniden temizleyecek' der. Bazı insanlar ise öfkesini sürekli diğerini eleştirerek veya şakaya boğarak ifade eder. Oysa öfkesini yapıcı tartışma yolu ile ifade etmek; kişilerin birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlar, iki kişinin birbirlerini kırmalarını ve öfkenin yıkıcı etkisini önler(Cüceloğlu,1991).

Algılanan ve yaşanan öfke karşısında bireyler uyarıcının türüne ve sahip oldukları bilişsel yapılarına göre çeşitli tepkiler ortaya koyarlar. Bu tepkiler çoğu zaman bireyleri bazı olumsuz durumlara sokmuş olsa da öfkenin bireyin yaşantısını kolaylaştıran, onların bazı içsel çatışmalarını çözmesine yardımcı olan ve başkalarıyla olan etkileşimini düzenleyen bazı işlevleri de vardır. Öfke enerji veren, süregelen davranışı ortadan kaldırmak veya engellemek suretiyle dikkatini başka bir objeye yönelterek kendisine ikincil bir kazanç sağlayan(Schuergel, 1979), olumsuz duyguların açıklanmasını kolaylaştıran bir savunma şekli ve haklılık algısıdır (Kısaç,1997).

Novaco (1975) öfkenin insan hayatındaki işlevlerini 5 maddede belirtmiştir:

1. Kişiye güç verir.
2. Kişinin duygularını daha da kabartan, rahatsız edici davranışları önler.
3. Diğer insanlara karşı olumsuz duyguların dışa vurulmasını kolaylaştırır.
4. Kaygının dışsal çatışmalara yönelmesi sonucu, egonun zarar görme ihtimaline karşılık bir savunma oluşturur.
5. Kişiyi, isteklerini elde etme konusunda daha atılgan bir hale getirir. (akt.Balkaya, 2001).

2.2.3.Öfkenin Nedenleri

Akran ilişkileri de öfke ve düşmanlığın önemli belirleyici etkenlerindedir. Eksik sosyal beceriye ve okulda az sayıda arkadaşına sahip öğrenciler saldırgan davranmaya daha eğilimlidirler. Duygusal yeterlik ve akran ilişkileri üzerinde yapılan boylamsal araştırmalarda, çocukların öfke gibi olumsuz duyguları ve bu olumsuz duyguları denetim altında tutma konusundaki yetersizliklerinin akran kabulü ile ters yönde ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Fryxell,2000).

Saldırganlık sık sık üstünlük ya da hakimiyet kurmak ya da kontrol etmek amacı ile diğer bir bireye, cansız bir nesneye ya da zaman zaman kendine karşı yöneltilmiş bir davranış olarak tanımlanır (Herkowitz ve Romsan, 1992: Akt. Scharf,2000). Şiddet bir mala zarar verme ya da fiziksel incitmeyi içine alan saldırganlığın uç noktasıdır. Düşmanlığın, öfkenin, hışım/hırsın ve korkunun sözel olarak ifade edilmesi de saldırgan davranışlarla ilgilidir. Saldırganlığın tek bir nedeni yoktur ve saldırganlığı yumuşatabilen çok sayıda çeşitli unsurlar vardır. Bu unsurlar, akran ilişkileri, aile ilişkileri, toplumsal çevreyi, sosyo-ekonomik statüyü, problem çözme becerilerini, aracı ve bağlayıcı –yaş ve cinsiyet gibi- değişkenleri içerir (Scharf,2000).

Saldırgan davranışın iki temel hedefi vardır; birincisi taciz edilen kişinin ızdırap çekmesi, ikincisi sahip olduğu şeyin elinden alınmasıdır. Bu kavramlar tam olarak öfkesel saldırganlık ve araçsal saldırganlık olarak tanımlanmaktadır. Öfkesel saldırganlıkta, saldırgan davranış için dürtü; karşıdaki kişi tarafından yapılan bazı saldırı, aşağılama ve rahatsızlık verme şeklindeki hareketlerdir. Bunlar da saldırgan davranış ile sonuçlanacak olan öfke duygusuna yol açabilirler. Bu tür saldırganlıkta niyet, öfkelenmeye neden olan kişiye zarar vermektir ve o kişinin ızdırap çekmesi de saldırganlığı destekler (Baygöl,1997).

2.3. Öfke İle İlgili Araştırmalar

Öfkeyle ilgili literatüre bakıldığında, bu konuda yapılan araştırmaların daha çok öfkeyle ilgili utanç, gücenme, saldırganlık, suçluluk gibi bazı duygular, kronik kalp rahatsızlığı, yüksek tansiyon, depresyon, hipokondri gibi bazı hastalıklar gibi konular üzerine odaklaştığı görülmektedir(Kısaç,1997).

Öfke ile ilgili araştırmalar, kaygı ve depresyon gibi diğer duygular üzerine yapılan araştırmaların gerisinde kalmış gibi görünse de, son yıllarda gittikçe artan bir şekilde yayınlarda yer almaya başlamıştır. Öfkenin kalp damar hastalıkları gibi sağlık problemlerini, ile içi şiddeti, uyuşturucu madde kullanımını, depresyonu, duygusal acı veren pek çok yaşantıyı ve psikofizyolojik bozuklukları etkilediğine ilişkin pek çok araştırma yapılmıştır (Fava,1998).

Özer (1994) öfke, kaygı ve depresyon eğilimlerinin bilişsel alt yapısı ile ilgili bir çalışma yapmıştır. Öfke, kaygı ve depresif duygulanım eğilimlerinin temelinde yatan düşünce biçimlerini inceleme amacıyla liseli, üniversiteli ve yönetici alt gruplarından oluşan 225 kişinin katıldığı çalışmada kaygının bilişsel alt yapısında 'iyiliğe karşılık vermek gerekir' düşüncesinin yattığını ortaya koymuştur. Öfke duygusunun temelinde ise 'başkalarının gözündeki kişilik değerinin düşmemesi için hata yapılmaması gerekir' gibi bir düşünce biçimine rastlanmıştır. Depresif duygulanımın bilişsel alt yapısında ise, 'kişinin başkalarının gözündeki değere duyarlı olması ve onlara yük olmaması gerektiğine' ilişkin bir düşünce yapısının olduğu vurgulanmıştır. Kişinin kendisini ispatlaması gerektiği, başkalarının kişinin mutluluğunu engellediği ve ilişkilerin planlandığı gibi yürümesi gerektiğine ilişkin düşünce biçimlerinin öfke, kaygı ve depresif duygulanımların bilişsel alt yapılarında yattığı gözlenmiştir. Üniversiteli ve liseli grupların öfke kontrolünü sağlayan düşünce biçimine daha fazla katılma eğilimi içinde oldukları da gözlemlenmiştir (Akt. Kısaç,1997).

Cautin, Overholser ve Goetz (2001) psikiyatri servisine yatan ergenlerin öfke ifadesinin tarzını değerlendirmek için 12- 17 yaşlarında toplam 92 ergen (45 erkek – 47kız) üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada Öfke İfadesi Ölçeği (Spielberger,1985), Çocuklar için Depresyon Envanteri (Kovacs,1980/1981), Çocuklar için Umutsuzluk Ölçeği (Kazdin, Rodgers, Colbus, 1986), İntihar Niyeti Ölçeği (Beck, Schuyler, Herman, 1974), Rutgers Alkol Probemi İndeksi (White, Labouvie, 1989) kullanılmıştır. Yüksek düzeyde içselleştirilmiş öfkeye sahip ergenler yüksek düzeyde depresyon [$F(1,90)=4,80;p<0,5$]. Gruplar arasında intihar girişimi açasından önemli derecede farklılık yoktur. Bununla birlikte, yüksek düzeyde içselleştirilmiş öfkeye sahip ergenler, düşük düzeyde içselleştirilmiş öfkeye sahip ergenlerden daha fazla ciddi intihar girişiminde bulunmuşlardır [$F(1,40)=8,61;p<0,5$].

Baygöl (1997) ergenlerin öfke tepkilerinin biçimi, sürekli öfke, öfke kontrol, öfke içte, öfke dışa yönünden incelemek için 9.sınıfa giden 110 erkek öğrenci ve 8.sınıfa giden 110 kız öğrenci üzerinde bir araştırma yapmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kendini Değerlendirme Ölçeği (Spielberger,1983) kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ergenlerin sürekli öfke puanlarının ortalaması 21,23; öfke kontrol puanlarının aritmetik ortalaması 20,61; öfke dışa puanlarının ortalaması 15,74; öfke içte puanlarının ortalaması 15,64 olarak bulunmuştur. Öfke kontrol puanlarının yüksek olması, ergenlerin öfkelerini kontrol edebildikleri sonucunu ortaya koymaktadır.

Coles, Greene ve Braithwaite (2002) yaptıkları bir çalışmada ergenlerde şiddet ve saldırgan davranışlar için risk oluşturabilecek psikolojik ve sosyal faktörlerden kişilik, aile ve duygulanım incelemiştir. Araştırmada 99 erkek ergen (13- 18 yaş) katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak , Minnesota Çoklu Kişilik Envanteri (MMPI-A-Williams ve Butcher,1989) ve durumluk- Sürekli Öfke İfadesi Envanteri (Spielberger,1988) kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, sürekli öfke ile kişilik tipleri arasında bir ilişki [$F(2,96)=7,42;p<.05$]; kişilik tipleri le kaygı algısı arasında güçlü bir ilişki [$F(2,96)=20,68;p<.05$] bulunmuştur. Aile kontrolü düzeyi ile kişilik tipleri arasında ise bir ilişki [$F(2,96)=.09;p<.05$] bulunmamıştır.

Lutwak, Panish, Ferrari ve Razzino (2001) araştırmalarında kolej öğrencileri utanç, suçluluk, gelecekteki başarıları için beklentileri ve öfkelerini ifade etme tarzlarını karşılaştırmışlardır. Araştırmaya 174 kız, 91 erkek toplam 265 kolej öğrencisi katılmıştır. Veri toplama araçları olarak, Kendini Değerlendirme ölçeği (The Test of Self- Conscious Affec-TOSCA; Tangney, Warner ve Gramzow,1989), Başarı için Beklenti Ölçeği (Generalized Expectancy for Success Scale-Gess; Fibel ve Hale,1978), Öfke İfadesi Ölçeği (Speilberger,1988) kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre hem suçluluk hem de utanç duygusu için önemli derecede cinsiyet farklılıkları bulunmuştur. Kızlar erkeklerden daha fazla utanç ve suçluluk göstermişlerdir. Hem kızlar hem de erkekler için utanç ve öfkenin içe yansıtılması arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Kızlar ve erkekler arasında, suçluluk ile öfkenin dışa yansıtılması arasında negatif ilişki bulunurken, öfke kontrolü arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Kızlar için, suçluluk gelecekteki başarı için beklenti ile negatif yönde ilişki bulunmuştur. Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, utanç hem erkek hem de kız ergenler için öfkenin içe yansıtılmasının önemli bir yordayıcısıdır.

2.4. Öfke Ölçekleri

2.4.1. Novaco Öfke Ölçeği (Novaco Anger Scale)

Öfke konusunda geliştirilen ilk ölçeklerden olan Novaco Öfke Ölçeği (1975) kişide öfke uyanmasına neden olan 90 provakatif durumu tanımlamıştır. Uygulayıcılardan, verilen her bir durumun kendisinde ne kadar öfkeye neden olduğunu, 5'li likert türü bir ölçek üzerinde işaretlemesi istenmektedir (Feindler,1989).

İlk madde analizleri, envanterin, üniversite öğrencileri için, iç tutarlılığın yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte maddeler düzeyinde güçlü cinsiyet farkı olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmalar, bu envanterin Zwemer ve Deffenbacher (1984) tarafından geliştirilen İrrasyonel İnançlar Testi (Irrational Beliefs Test) ile yüksek korelasyon gösterdiği bulunmuş ve öfkeyi kontrol etmedeki zorluklarda yaşanan çarpıtılmış bilişsel atıfları desteklediği görülmüştür. Envanter maddelerinin büyük bir kısmının, ergen grupları için çok uygun olmadığını anlaşılması, ölçeğin zayıf tarafı olarak kabul edilmektedir (Balkaya,2001).

2.4.2. Novaco Öfke Envanteri – Kısa Form (Novaco Anger Inventory-Short Form)

Novaco Öfke Envanteri Kısa Formu, Novaco tarafından 1975 yılında geliştirilen 90 maddelik uzun formdan seçilen 25 maddeden oluşmuştur. Ölçek Buss-Durke Hostilite Ölçeği ile .46; Kişilik Araştırma Formu (Huss-Leak ve Davis,1993)'nun Saldırganlık alt ölçeği ile .41 korelasyon göstermiştir. Cronbach Alfa değeri .96; madde toplam korelasyonu .50 ile .7 arasında ve ölçeğin güvenilirlik katsayısı .93 olarak bulunmuştur.

2.4.3 . Çocuklar İçin Öfke Ölçeği (Children's Inventory of Anger- ChIA)

Çocuklar İçin Öfke Ölçeği Nelson ve Finch (1987) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, Novaco Öfke Ölçeği'ne dayanmaktadır. Ölçekte toplam 39 madde vardır. Ölçek, 4 alt ölçekten oluşmaktadır. Engellenme, Fiziksel Saldırganlık, Akran İlişkileri ve Otorite İlişkileri. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 119'dur. Alt ölçeklerden alınabilecek puanlar sırayla

şunlardır: 33- 35- 23- 28. ölçeğin test-tekrar test güvenilirli .82, içsel tutarlılık katsayısı .96 ve madde toplam korelasyonları .34 ile .59 arasında bulunmuştur.

Çocuklar her madde için öfkelenirim (furious), gerçekten çıldırırım (really mad), rahatsız olurum (bothers me), önemli değil (don't care) seçeneklerinden kendilerine uygun olanı işaretlemektedirler. Puanlama 4, 3, 2 ve 1 şeklindedir. Ölçeğe ilişkin çalışmalar yaşları 6 – 16 arasında değişen 1600 çocuktan oluşan bir grup üzerine yapılmıştır.

Ölçekte engellenmekten kaynaklanan öfke ile ilgili 11 madde (Birine bisiklet üzerinde öğrendiğin yeni bir numarayı göstermek istedin fakat yapamadı); fiziksel saldırganlıkla ilgili 9 madde (Annen y a da baban sana vurdu); akran ilişkileri yönelimli 9 madde (Arkadaşların seni takıma en son seçtiler) ve otorite ilişkilerinden kaynaklanan öfke ile ilgili 10 madde (Öğretmenin hafta sonu için fazla ödev verdi) yer almaktadır.

2.4.4. Çok Boyutlu Okul Öfke Envanteri (Multidimensional School Anger Inventory)

Çok Boyutlu Okul Öfke Envanteri, Smith, Furlong, Bates ve Laughlin(1997) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, Çocuklar İçin Öfke Ölçeği ve Okul Öfke Envanteri üzerinde temellendirilmiştir. Ölçek 4 alt ölçekten oluşmaktadır: Öfke Yaşantıları, Düşmanlık, Yıkıcı İfadeler, Pozitif Baş etme. Ölçek toplam 36 maddeden oluşmaktadır.

Çocuklar her bir madde için hiç öfkelenmem (I'm not angry at all), biraz öfkelenirim (I'm a little bit angry), fazla öfkelenirim (I'm pretty angry) ve çok öfkelenirim (I'm very angry) seçeneklerinden kendilerine uygun olanı işaretlemektedir. Ölçeğe ilişkin çalışmalar yaşları 11 ve 18 arasında değişen toplam 1166 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin test tekrar test güvenilirliği .50 - .62; içsel tutarlılık katsayısı .67 - .84 arasında bulunmuştur.

2.4.5. Durumluk Sürekli Öfke Ölçeği (Stait – Trait Anger Scale)

Durumluk – Sürekli Öfke Ölçeği, Spielberger (1983) tarafından geliştirilmiştir. 30 maddelik ilk ölçek formu 146 üniversite öğrencisi ile 270 askere uygulanmış, en uygun geçerli ve yüksek iç tutarlılığı olan maddeler (20 madde) seçilmiştir. Dörtlü likert tekniğiyle

değerlendirilen 20 maddenin 10 tanesi durumluk öfkeyi, 10 tanesi de sürekli öfkeyi ölçmeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Envanterin geliştirilmesindeki ikinci aşamada, öfkenin ifade edilme tarzının da önemli olduğu göz önünde bulundurularak, ‘bastırılmış, içe yönelik ve dışa yönelik’ öfke ifadelerini ölçmeyi amaçlayan 24 maddelik bir ölçek eklenmiştir. Asıl formun güvenirlik çalışmalarında, ölçeğin iç tutarlılığını sınamak için madde toplam korelasyonları (.14 ile .56 arasında) ve Cronbach Alfa değerleri (.73 ile .84 arasında) bulunmuştur. Geerlik çalışmalarında envanterin Buss-Durke Hostilite Ölçeği korelasyonu, .66 ile .73 arasında, Shullz Açık Hostilite Ölçeği ile korelasyonu, .27 ile .32 arasında, Durumluk Öfke ölçeği ile korelasyonu, .22 ile .44 arasında bulunmuştur.

Envanterin Durumluk Öfke altesti dışında Sürekli Öfke ve Öfke Tarz alt ölçeklerinin Türkiye’ye uyarlanması Özer(1994) tarafından gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler üzerinden Cronbach Alfa değerleri ayrı ayrı hesaplanmıştır. Bunlar: ‘Sürekli Öfke’ boyutu için .79; ‘Kontrol Altına Alınmış Öfke’ boyutu için .84; ‘Dışavurulmuş Öfke’ boyutu için .78 ve ‘Bastırılmış Öfke’ boyutu için .62 olarak bulunmuştur. Öfke ve Öfke Tarz ölçeklerinin, Sürekli Kaygı, Depresif Sıfatlar Listesi ve Öfke Envanteri ile korelasyonlarına bakılmış, elde edilen korelasyonlar .01 ve .001 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

2.4.6. Erkekler İçin Çok Boyutlu Okul Öfke Envanteri (Multidimensional School Anger Inventory For Males)

Ölçek Smith, Adelman, Nelson ve Taylor (1988) tarafından geliştirilmiş olan Okul Öfke Envanteri (School Anger Inventory- SAI) üzerine temellendirilmiştir. SAI ise Çocuklar İçin Öfke Envanteri (Children’s Inventory of Anger- ChIA: Finch et al, 1987)’nin maddelerinin değiştirilmesi ile oluşturulmuştur, dolayısıyla daha çok okulla ilişkili deneyimler üzerinde odaklanmıştır. SAI öğretmen düşmanlığı, ahlak kurallarını ihlal etme, okul engellenmeleri, akran- öğretmen problemleri, akran kızgınlığı ile ilişkili hipotetik durumlar içinde öfkenin alanından söz etmektedir. Çok Boyutlu Okul Öfke Envanteri (MSAI)’nin maddeleri öfkenin bilişsel ve etkili görünümünü ölçen yetişkin ölçeklerinin maddelerini değiştirme yolu ile meydana getirilmiş anket maddelerinden oluşturulmuştur (Buss-Durkee Hostility Inventory). Bütün maddeler ergenler için yaşla uygun deneyimler, koşullar ve okul ortamı ile ilişkilendirilmiştir.

MSAI ilk olarak 73 madde içermektedir. 27 madde SAI'dan, 24 madde de okul ortamı ile ilgili katı/sert tutumlar ve inançlar, düşmanlık ile ilişkilendirilmiş, 22 madde ise ergenlerin öfkelerini saldırganlık, bastırma ya da pozitif baş etme yollarından hangisi ile ifade ettiklerin değerlendirme amacı ile düzenlenmiştir.

Her bir bölüm dördümlük likert olarak cevaplandırılmaktadır. 27 maddelik öfke deneyimleri alt ölçeği 'hiç öfkelenmem', 'biraz öfkelenirim', 'oldukça öfkelenirim', 'çok öfkelenirim' şeklinde yanıtlanmaktadır. Bilişsel bölüm 'hiç katılmıyorum', 'katılmıyorum', 'katılıyorum', 'tamamen katılıyorum' şeklinde yanıtlanmaktadır. Öfke ifadesi alt ölçeği ise 'Asla', 'zaman zaman', 'sık sık', 'her zaman' şeklinde yanıtlanmaktadır.

MSAI için veriler üç farklı okul tarzından toplanmıştır: dini bir okul, devlet okulu (orta okul), ciddi duygusal problemleri olan çocuklara eğitim veren bir okul. Araştırmaya toplam 202 erkek öğrenci katılmıştır. MSAI ile birlikte Saldırganlık Anketi (Aggression Questionnaire: Buss-Perry, 1992) ve conners Öğretmen Dereceleri Ölçeği (Teacher Rating Scale: Conners, 1989) kullanılmıştır.

Elde edilen veriler üzerinden öfke deneyimi ve bilişsel alt ölçekleri için puanlar hesaplanmıştır. Okulla ilgili öfke deneyimi içeren 29 madde tüm alt ölçekler .27 ile .58 arasında bir korelasyon göstermiştir. Madde – toplam korelasyonu .55 ve üstü olan 13 madde bırakılmıştır.

Düşmanlık alt ölçeğinde yer alan 24 maddenin madde- toplam korelasyonları .03 ile .66 arasında değişmiştir. .50 ve üstü olan 7 madde bu alt ölçekte bırakılmıştır. Bunun dışında ifade tarzı yönlendirmeyi içeren bir madde de çıkartılmıştır.

Öfke ifadeleri alt ölçeğinin madde- toplam korelasyonları diğer iki alt ölçekten daha düşük çıkmıştır ($r=.44$).

Yapılan faktör analizi sonucunda madde içi toplam varyans %43.3 olarak hesaplanmıştır. 4 faktör bulunmuştur : Öfke Deneyimi (Anger Experience: %17.2) – Cynical Attitudes (%11.5) – Olumlu Baş etme (Positive Coping: %8.5) ve Yıkıcı İfade Etme (Destructive Expression: %6.0).

Öfke Deneyimi alt ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yükleri .54 ile .71; Cynical Attitudes'de yer alan maddelerin faktör yükleri .60 ile etme .74; Olumlu Baş etme alt ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yükleri .54 ile .71; Yıkıcı İfade Etme alt ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yükleri ise .56 ile .67 arasında bulunmuştur.

Ölçeğin Cronbach Alfa katsayıları ; Öfke Deneyimi alt ölçeği üç okul örneğinde de .84 ile .88 ; Cynical Attitudes alt ölçeği .75 ile .82; Olumlu baş etme alt ölçeği .68 ile .74 ; Yıkıcı İfade Etme alt ölçeği .58 ile .79 olarak bulunmuştur (Smith, Furlong, Bates ve Laughlin, 1998).

2.4.7. Öfke Sıkıntısı Ölçeği (The Anger Discomfort Scale)

Sharkin ve Gelso (1991)'ya göre hem öfke deneyimi hem de öfke ifadesinin altında yatan önemli psikolojik öğelerden biri de bireylerin kendi öfkeleri ile ilgili rahatsızlık hissetmeleridir. Öfke eğilimli olmak ya da kolayca öfkelenmek sıkıntıya yol açabilmektedir. Var olan ölçekler ve yapılar öfke sıkıntısını ele almamaktadır, hatta bu önemli değişkeni önemsememişlerdir.

Bu çalışmada öfke sıkıntısı, sürekli kaygıya benzer şekilde kişilerarası faktörlere bağlı olarak öznel bir deneyim olarak kavramlaştırılmıştır. Öfke sıkıntısı olan bireyler, öfke deneyimleri ve diğerlerinin öfkelerine yönelik tepkileri nedeniyle kendilerini tehdit edilmiş olarak hissetmektedir.

'Öfke sıkıntısı', 'bastırılmış öfke' (Bandura, Lipsher ve Miller, 1960) ve 'öfkenin ifadesinden kaynaklanan suçluluk (Siegel, 1986)' kavramları gibi direk olarak değerlendirilmemiştir. Öfke sıkıntısı üzerinde yapılan araştırmaları kolaylaştırmak için ilk adım, öfke sıkıntısını dolaysız olarak da tanımlayabilmek için gerekli geçerli ve güvenilir bir araç geliştirmektir.

Öfke Sıkıntısı Ölçeği geliştirilirken, öfke sıkıntısının bastırılmış öfke (anger-in) ve ailenin duygusal bastırması ile pozitif bir ilişki göstereceği beklenmiştir. Aynı zamanda öfke

sıkıntısının diğerlerinin öfke ifadeler ve sürekli kaygı ile pozitif ilişki göstermesi; öfke sıkıntısının sosyal istenirlik ile negatif bir ilişki göstermesi beklenmiştir.

Araştırmaya 150 (90 kadın, 60 erkek) üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılanların %85'i 1. ve 2. sınıf öğrencisidir.

Veri toplama araları olarak Öfke Sıkıntısı Ölçeği (Shrakin ve Gelso,1991), Öfke İfadesi Ölçeği (Spielberger, 1988) Sürekli Öfke Envanteri (Spielberger,1970), Marlowe-Crowne sosyal İstenirlik ölçeği (Crowne, Marlowe, 1960) kullanılmıştır.

Ölçek 15 maddeden oluşmaktadır. Dörtlü likert tipi bir ölçek olup 3 madde (5,10,11) tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 15-60 arasında değişmektedir.

2.4.8. Bilişsel Davranışçı Öfke Kontrol Envanteri (Cognitive Behavioral Anger Control Inventory)

Hoshman ve Austin (1985) tarafından geliştirilen 128 maddelik Bilişsel Davranışçı Öfke Kontrol Envanteri, öfke tepkilerini meydana getiren durumları belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Envanterin iki alt boyutu vardır. Durumsal alt boyut (başkalarının tacizini görme, kişisel olarak değerinin düşmesi, zorla girme, güvenin kötüye kullanılması, küçük belalar, kontrol/baskı, sözel taciz, fiziksel taciz, haksız muamele ve hedefe ulaşmada engel) ve tepki alt boyutu (uygunsuz davranış, davranış becerilerinde bozulma, uyarıcı yoğunluğu, uyarıcının süresi, uygunsuz biliş ve bilişsel becerilerde bozulma). Bireylerin kendi başlarına uygulayabilecekleri dörtlü likert tipi bir ölçektir. Normları oluşturmak için yapılan ilk araştırmalar, normal yetişkinler, üniversite öğrencileri, psikiyatrik ve eşlerini döven erkek örneklem gruplarıyla yapılmıştır. Envanter, davranışsal, bilişsel ve fizyolojik düzeyde değişimleri yansıtmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde sırasıyla araştırma modeli, verilerin elde edildiği evren ve örneklem, veri toplamada kullanılan araçlar veri toplama işlemi ve verilerin çözümlenmesinde uygulanan istatistiksel tekniklere ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Araştırma ölçek geliştirme tekniklerine dayanmaktadır. Testin orijinal formunun geliştirilmesi sırasında izlenen süreç ve testin bir diğer kültürde eşdeğerinin oluşturulmasında uyulması gereken bilimsel ve istatistik teknikler esas alınmıştır.

3.1.Evren ve Örneklem

Araştırma bir ölçeğin dilsel eşdeğerlik, güvenirlik ve geçerlik çalışmalarını içerdiğinden örneklem yerine çalışma gruplarının kullanılması yoluna gidilmiştir.

Orijinal ölçeğin kullanım yaş grupları 11-19 olmakla birlikte bu çalışmada 13-15 yaş grubundaki çocuklar evren olarak alınmıştır. Bu yaş grupları için tesadüfi olarak seçilen devlet okullardan alınan bir örneklem üzerinden veri toplanmıştır. Ancak ölçeğin dilsel eşdeğerlik, geçerlilik, güvenirlik çalışmaları için sözü edilen yaş grubundan ayrı gruplarla çalışılmıştır. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi'nin çeşitli bölümlerinde 2005 – 2006 eğitim öğretim yılında, öğrenim gören 19-23 yaş arası öğrencilere de uygulamalar yapılmıştır. Bu gerekçe ile tez içinde örneklem yerine “çalışma grupları” terimi kullanılacaktır.

Çalışma 2004-2005 eğitim öğretim yılında, devlet ilköğretim okullarının altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören ilköğretim okulu öğrencilerinden oluşan 278 kişilik bir gruba bir ders saatinin içinde uygulanmıştır. Deneklerin yaşları 13 ve 15 arasında değişmektedir. Araştırmada 141 kız 137 erkek ilköğretim öğrencisine ve yaşları 19-23 arası değişen 165 kız, 86 erkek üniversite öğrencisine uygulama yapılmıştır.

Tablo 1.

Araştırmadaki Genel Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Deniz Lisesi	6.Sınıf	7. Sınıf	8.Sınıf	Üniversite	Toplam
Kız		26	63	52	165	306
Erkek	40	22	71	44	86	263
Toplam	40	48	134	96	251	569

Dilsel eşdeğerlik çalışması için iki ayrı çalışma grubu kullanılmıştır. İlk çalışma grubu Deniz lisesi 1.ve 2. sınıf öğrencilerinden tümü erkek 40 kişilik bir gruptur. İkinci çalışma grubu Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü 3. sınıf öğrencileridir. Testin İngilizce formu önce, Türkçe formu sonra olmak üzere uygulama yapılmış ve 68 kişiye ulaşılmış ancak 48 kişiden veri elde edilmiştir.

Güvenirlilik çalışması için Yalova Yusuf Ziya İlköğretim okulu yedinci ve sekizinci sınıflarında 2004 – 2005 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 110 kişilik bir gruba ve İstanbul 75. Yıl İlköğretim Okulu altıncı,yedinci ve sekizinci sınıflarında 2005 – 2006 eğitim öğretim yılında öğrenim gören öğrencilerden oluşan 168 kişilik bir gruba bir ders saatinin içinde uygulanmıştır. Deneklerin yaşları onüç ve onbeş arasında değişmektedir.

Ayrıca için yaşları 19-23 arası değişen 251 üniversite öğrencisine uygulama yapılmıştır. 2005 – 2006 eğitim öğretim yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümü 3. sınıf öğrencilerinden 47 kişilik; İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümü 1. sınıf öğrencilerinden 76 kişilik; 3. sınıf öğrencilerinden 51 kişilik; Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü 3. sınıf öğrencilerinden 50 kişilik; Formasyon öğrencilerinden 27 kişilik gruplarla çalışılmıştır.

Geçerlilik çalışmasında da güvenirlik analizleri için veri toplanan çalışma grubunun puanlarından yararlanılmıştır. Sonuç olarak farklı çalışma gruplarından 637 kişiye ulaşılmıştır. Dilsel eşdeğerlik çalışması için ulaşılan 108 kişiden veri kayıpları sebebi ile 88

kişiden veri elde edilmiştir. Test – tekrar test çalışması için ulaşılan 110 kişilik gruptan veri kayıpları sebebiyle 91 kişiden veri elde edilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için ulaşılan 419 kişilik çalışma grubundan veri kayıpları sebebiyle 414 kişiden veri elde edilmiştir. Sonuç olarak çalışma için ulaşılan toplam 637 kişilik çalışma grubundan veri kayıpları sebebiyle toplam 569 kişiden veri toplanmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

3.2.1. Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği (Adolescent Anger Rating Scale-AARS)

Dr. DeAnna McKinnie Burney, tarafından 1994 yılında, Amerika Birleşik Devletleri'nde, 11 – 19 yaş arası ergenler için geliştirildi. 41 maddeden oluşan dörtlü likert tipi bir ölçektir.

Son yıllarda A.B.D.'de okullardaki silahlı saldırılar gibi gözle görülen olaylarla ergen öfkesi ve saldırganlığı arasındaki ilişki endişe uyandırdığından; A.B.D.'deki okullar ve akıl sağlığı merkezleri öfke belirten ve şiddet gösteren ergenleri değerlendirme araçları ve terapi uygulamaları üzerine yoğunlaşmışlardır. Zamanla ergenler tarafından gösterilen öfkenin derecesi ve tipini ölçme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği (AARS) bu ihtiyacı karşılamak için geliştirilen bir araçtır.

Araştırmalar iki tip öfkeyi ortaya koymuştur:

1. Tepkisel öfke (reactive anger)
2. Araçsal öfke (instrumental anger)

Bu iki tip öfke arasındaki ilişki açık olarak tanımlanamamıştır. Ölçek öfke tiplerinin tanımlanması için geliştirilen bir metoda dayanmaktadır. Öfkenin değerlendirilmesi ve ölçülmesinde başka ölçütler olmasına rağmen Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS 'farklı tip öfkeyi ölçen' alandaki tek araçtır (DeAnna McKinnie Burney,1994)

Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS kapsamında öfke kavramı üç farklı bakış açısıyla ele alınmaktadır. Psikometrik olarak öfkenin tipleri ve altyapılarını ölçülmesi, değerlendirilmesinin yanı sıra öfkenin kontrolü de ölçeğin kapsamındadır.

Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS'nin tanımına göre araçsal öfke (instrumental anger): Planlı, istekli bir intikam davranışıyla sonuçlanan gecikmiş bir tepkiyi tetikleyen negatif bir duygudur.

Tepkisel öfke (reactive anger): Korku, tehdit veya olumsuz bir duygu yaratan olaya verilen sinirli, ani bir tepkidir.

Öfke kontrolü ise öfkeye verilen tepkisel veya araçsal tepkiyi çözmek için kullanılan bilişsel ve davranışsal bir metoddur.(Bkz. Tablo 2)

Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği -AARS 11 – 19 yaş arası ergenlerdeki öfke kontrolü, değişik tipteki öfkeler (araçsal, tepkisel), toplam öfkenin değişik açılarını ölçmeye ve değerlendirmeye çalışan klinisyenlere yardımcı olmak için geliştirilmiştir. Diğer testler ve yayınların varlığına rağmen sadece AARS ergenlerdeki öfkenin değişik boyutlarını değerlendirir.

Tablo 2. Tepkisel ve Araçsal Öfkeyle Bağlantılı Nedenler ve Davranışlar

ARAÇSAL ÖFKE	TEPKİSEL ÖFKE
Alay edilme	Ani parlama davranışı
Çok az arkadaşına sahip olma ya da arkadaşsız olma	Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, Karşı gelme bozukluğu, Davranış Bozukluğu tanısı almış olma
Akranları tarafından dışlanma	Çok konuşma
Ortalamadan üstünde entelektüel kapasite	Dürtüsel olma
Silahlara erişebilme kolaylığı	Sabırsızlık
Aile içi şiddet geçmişi	Düşük entelektüel kapasite
Tek ebeveynli ev	Zayıf algılama
Kalabalık aile	Zayıf sosyal yetiler
Kundakçılık ve hayvanlara şiddet geçmişi bulunması	Arkadaşları tarafından dışlanma

AARS sosyal uyumsuzluk davranışlarını gözleme ve ölçmede klinik kullanım için uygun olup tedavi ölçütleri için yeterlidir. Okullarda AARS , öfke gösteren kendine ve başkalarına zarar verme potansiyeline sahip ergenleri gözlemek için, yeterli ve ekonomik, uygun bir gözlem aracıdır. Aynı zamanda AARS geniş çaplı gözleme ve önlem programları değerlendirmesine de olanak sağlar.

Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS öfke ifadelerini (Araçsal öfke, tepkisel öfke, öfke kontrolü) ölçmek ve ayırt etmek için geliştirilmiştir. AARS'ın geliştirilmesine ergen öfkesinin nedenleri, farklı tip öfkenin ölçülme ihtiyacı, ergenlerdeki öfke ifadelerinden kaynaklanan şiddet sıklığının azaltılmasına yönelik önlemlerin geliştirilmesi ihtiyacı neden olmuştur.

Öfke seviyesin ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir öfke testleri bulunsa da hiçbiri toplam öfkenin yanı sıra farklı öfke tiplerini belirlemeye, 11- 19 yaş arası ergenlerde öfkeyi ölçmeye ve değerlendirmeye yönelik değildir. Bu yüzden AARS ergen nüfusundaki toplam öfke ifadelerinin yanı sıra araçsal öfke, tepkisel öfke, öfke kontrolünü de ölçmek için tasarlanmıştır.

Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS 41 maddelik, kişinin kendi cevapladığı, likert tipi bir ölçektir. Ergenin öfke ifadesinin modunu ve öfke kontrolünü tanımlamak için geliştirilmiştir. AARS test kitapçığı 11-19 yaş arası ergenlerden birincil ve ikincil demografik bilgi toplar. Birincil demografik bilgiler: ergenin yaşı, sınıfı, cinsiyeti ve etnik kökenidir. İkincil demografik bilgiler: akademik performans, disiplin cezası alma durumu, arkadaş sayısı ve arkadaşların davranışları ile ilgili bilgilerdir.

Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS'nin geçerliliği ve geliştirilmesi yapılırken öfkenin davranış tipleri tanımlanmıştır. Araçsal öfke gecikmeli veya değişen öfke olarak ifade edilir. Tepkisel öfke ise, ani öfke olarak nitelendirilir. Bununla birlikte öfke kontrolü ise öfke tepkisinin çözümü ve ölçme etkilerinde üçüncü bir faktör olarak nitelendirilir. Böylece AARS araçsal öfke, tepkisel öfke ve öfke kontrolünü ergenlerdeki öfkenin çeşitli açılarının ölçütü olarak kullanır. Bu üç alt ölçüt ergenin toplam öfke ifadesi seviyesinin değerlendirilmesinde de kullanılır.

Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS'nin araçsal öfke alt testinin 20 sorusu vardır. Tepkisel öfkeyi ölçen sekiz madde vardır. AARS'ta öfke kontrolünü ölçmeye yönelik 13 madde vardır.

Araçsal öfke ve tepkisel öfke yoğunlukta, zamanlamada, tepki hızında farklılık gösterse de her iki öfke tipi fiziki ve sözlü saldırı ile sonuçlanabilir.

Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS maddeleri ortalama dördüncü sınıf okuma seviyesine göre yazılmıştır.

Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS'nin güvenilirliğini ve geçerliliğini tanımlamak için beş araştırma aşaması yapılmıştır.

1. Varolan öfke ölçütlerinin zayıf ve güçlü olduğu yönler göz önüne alınarak çeşitli öfke teorilerinin tanımları ve literatürü incelenerek AARS için bir amaç ve mantık (rasyonel) geliştirilmiştir. Literatürün incelenmesine dayanılarak öfke ile bağlantılı davranışların üç tipini ölçmek için 106 potansiyel madde oluşturulmuştur. Bir uzman grubunun bu 106 maddeyi değerlendirmiş ve geçerliliği olup olmadığına karar vermiştir. Bu değerlendirme sonucunda bazı maddelerin elenmesi, bazı ifadelerin değiştirilmesi ve bazı maddelerin eklenmesine gidilmiştir.
2. AARS'ın yapı tutarlılığını değerlendirmek ve maddelerini incelemek için bir ön çalışma yapılmıştır. Bu ön çalışmanın sonucunda madde sayısı azaltılarak 51 madde elde edilmiştir.
3. Ellibir madde kullanılarak AARS'ın güvenilirliği ve geçerliğini değerlendirmek üzere veri toplanmıştır. En son gözden geçirmelerle madde sayısı 41'e düşürülmüştür.
4. Örneklem oluşturulmuştur.
5. Kırbir maddelik AARS'ın geçerliliği ve güvenilirliği için tekrar uygulama yapılmıştır.

DeAnna McKinnie Burney 1994'ten beri A.B.D.'nin Güneybatı, Kuzey ve Güneydoğusundaki kırsal ve kentsel kesimlerdeki devlet okullarında 6000'in üstünde ergenden veri toplamış. Bu veriler içinden ortalama 4187 katılımcı daha ilerideki geliştirmede, normlaştırma ve geçerlilik çalışmalarında kullanılmıştır.

Örneklem hem normal öğrencileri, hem özel eğitim alan öğrencileri, hem de okulu bırakma ihtimali olan öğrencileri içermektedir. Normal katılımcılar orta okul ve lise için yaş, sınıf, etnik köken ve öğretim seviyesinde büyük bir alanı temsil etmektedir. Bazı öğretmenlerin birçok sınıfı okuttuğu okullara gidilerek bu örnekleme ulaşılmıştır. Öğretmenler ve ergenler çalışmaya gönüllü olarak katılmışlardır.

Tablo 3. Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS Orijinal Ölçeğin Geçerlik, Güvenirlik ve Norm Çalışması Örnekleme

Ortaokul	Etnik köken	Kız	Erkek
6. – 8. Sınıf (11-14 yaş)	%60 Beyaz Amerikalı %23 Afrikalı Amerikalı %8 Latin, %3 Asyalı %4 Diğer	% 51 (n=1116)	%49 (n=1055)
Lise 9.-12. sınıf (14-19 yaş)	%53 Beyaz Amerikalı %31 Afrikalı Amerikalı %7 Diğer %4 Latin %3 Asyalı	%60 (n=1213)	%40 (n=803)

Kaynak: DeAnna McKinnie Burney,1994:19.

Güvenirlilik incelemelerinde iç tutarlılık ve test-tekrar-test geçerliliği yapılmıştır. Örnekleme elde Cronbach Alfa- α katsayısı 6. ve 8. sınıflar (n=2171) için (.80) -(0.92) arasında; 9-12.sınıflar (n=2013) için (.81) ile (.94) arasında değişmektedir.

Test tekrar test güvenilirliği ise bir aracın farklı zamanlarda aynı gruba uygulanmasıyla elde edilmektedir. Yüzyetmişbeş kişilik bir gruba iki hafta ara ile uygulanan AARS puanları üzerinden alt ölçekler için (.71) ile (.74) arasında, toplam puan için de (.79) korelasyon katsayısı elde edilmiştir. Güvenirlik sonuçları yeterli bulunarak geçerlik çalışmalarına geçilmiştir.

Geçerlilik için yapılan çalışmalar:

1. Orijinal test maddelerinin geliştirilmesi: İki tip öfkeyi ayırt etmek için 101 madde geliştirilmiştir.
2. Test maddelerini incelemek ve karar vermek üzere sekiz gönüllü üyeden oluşan uzman grubu oluşturulmuştur. Uzman grubu (a) Ergenlerle çalışma lisanslı klinik çalışanları (b) Test geliştirmekte deneyimli dört okul psikoloğu (c) Kontrol gruplarında ve geliştirme programlarında deneyimli bir davranış bilimci (d) Lisede ergenlerle çalışmada deneyimli okul memuru (e) İstatistik, test geliştirme ve ölçme bölümünde görevli bir üniversite profesörü'nden oluşmaktadır.
3. Madde geliştirme anketinin tamamlanması. AARS'ın geçerliliği ve göreceliliğini incelemek için 3 bölümden oluşan bir anket verilmiş. Her uzmandan (a) araçsal öfkeyle ilgili beş davranış tanımlamaları (b) Tepkisel öfkeyle ilgili beş davranış tanımlamaları (c) İlk iki maddeye dair en az bir tane tanımlayıcı davranış geliştirmeleri istenmiştir. Sekiz uzmanın cevapları doğrultusunda bir karara varılmıştır.
4. Maddelerin kodlanması: Uzmanlardan her maddeyi tepkisel öfke ve araçsal öfke açısından ayırmaları istenmiştir.
5. AARS faktörlerine göre maddelerin belirlenmesi: Her uzman maddeleri tepkisel öfke ve araçsal öfke olarak ayırdıktan sonra maddelerin geçerlik katsayıları gözden geçirilmiştir. Maddelerin 50 tanesi %60'ın üzerine çıkamamış ve elenmiştir. Geriye kalan 51 madde tekrar gözden geçirilmiş ve ölçekte kalmıştır.
6. Tepki araştırması. İçerik geçerliliğinin son adımıdır. Her uzmana içeriğin göreceliği, uygulanabilirliği ve pratikliği sorulmuştur. Tüm uzmanlar bu testin, iki öfkeyi ayırt etmede yeterli olduğuna onay vermiştir. Yedi üye bu maddelerin iki öfke tipinin ayırt edici olduğu görüşündedir. Sonuç olarak uzman grubu AARS'ın geçerliliğini onaylamıştır.

Yapı geçerliliği çalışmalarında 51 maddeden 10 tanesi problemlili bulunmuş ve elenmiştir. Sonuç olarak, Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS'nin 41 maddeden ibaret, iki farklı tip öfkeyi ve öfke kontrolünü ölçen bir ölçek olduğu kabul edilmiştir.

3.3. Veri Çözümleme Yöntemleri

Bu araştırmanın kapsamında dilsel eşdeğerlik çalışması, güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarının yürütülmesinde kullanılan veri çözümleme yöntemleri sırasıyla bu bölümde aktarılacaktır.

Araştırmanın istatistiki çalışmalarında sosyal bilimlerde kabul edilen %95 ve %99 güven aralığı geçerli olarak kabul edilmiştir.

3.3.1. Dilsel Eşdeğerlik Çalışması Aşamaları

Bir kültürde geliştirilmiş bir testin başka bir kültürde güvenilirliğini ve geçerliliğini tespit etmeye yönelik çalışmaların ilk aşamasını özgün formun çevrisinin yapılması ve dil eşdeğerliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalar oluşturur (Geisinger,1994;Öner,1994).

Araştırma Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS'nin Türkçe versiyonunun elde edilmesi amacıyla yönelik olarak düzenlenmiştir. Farklı dilde geliştirilen bir testin Türkçe'ye adaptasyonunda izlenmesi gereken aşamalara göre çalışma yürütülmüştür.

1. Dilsel eşdeğerlik
2. Güvenirlik
3. Geçerlik

Bu çalışma kapsamında ölçeğin Türkçe çevirisini iki filoloji uzmanı, testin orijinal dili olan İngilizce'ye ve Türkçe'ye hakim bir uzman ve bir öğretim görevlisi ayrı ayrı yapmışlardır. Yapılan çeviriler incelenerek tek bir Türkçe form elde edilmiştir. İlk aşamaya katılmayan bir dil uzmanı tarafından Türkçe form İngilizce'ye çevrilmiştir. Testin orijinal formu ile geri çeviri karşılaştırılarak araştırmacı ve tez danışmanı tarafından ölçeğe son şekli verilmiştir.

Denekler. Dilsel eşdeğerlik analizleri için Deniz Lisesi 2004- 2005 eğitim öğretim yılında öğrenim gören birinci ve ikinci sınıf öğrencileri ilk çalışma grubu olarak alınmıştır. Bu çalışma grubu yaşları 17-18 arasında değişen 40 kişilik erkek gönüllüden oluşmaktadır.

İlk uygulamada bazı maddeler için yeterli veri elde edilememiştir. Anlamlı korelasyon elde edilemeyen maddelerin çevirileri, ilk çeviri işlemlerinde yer almayan, bir diğer çeviri uzmanınca İngilizce ve Türkçe karşılıkları verilerek bir kez daha kontrolü yapılmıştır. İkinci dilsel eşdeğerlik çalışması Marmara Üniversitesi yabancı diller bölümünde İngilizce eğitim gören 68 kişilik üçüncü sınıf öğrencilerinden oluşmuştur. Test uygulaması sonucunda bazı öğrencilerin testleri tamam olmadığından değerlendirme dışı bırakılmış ve ikinci dilsel eşdeğerlik analizlerinde $n=48$ olmuştur.

Dilsel eşdeğerlik çalışması için toplam 88 kişi üzerinden veri alınmıştır.

Materyal. AARS'nin Türkçe ve İngilizce formları kullanılmıştır.

Uygulama. Bir hafta ara ile önce AARS İngilizce formu sonra da Türkçe Formu verilmiştir.

Analiz. Bu iki uygulama sonuçları arasındaki korelasyon katsayısı SPSS 11.0 istatistik analiz programında Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Korelasyon sonuçları 0.01 ve 0.10 anlamlılık düzeyine göre test edilmiştir. Ayrıca Türkçe ve İngilizce test puanları arasında ilişkili grup t testi yapılmıştır.

3.3.2 Güvenirlilik Çalışması Aşamaları

AARS'nin Türkçe Formu güvenilirlik analizlerinde güvenilirlik analizlerinde test tekrar test ve iç tutarlılık analizleri ile güvenilirlik durumu sınanmış ve en düşük $p<.05$ düzeyinde istatistiki anlamlılık elde edilmesi ön koşul olarak kabul edilmiştir.

İçsel tutarlılık katsayısı bir testin içerdiği maddeler arası ilişkiler hakkında bilgi verir. Eğer içsel tutarlılık katsayısı yüksekse maddelerin birbiriyle yüksek bir ilişki içinde oldukları ve dolayısıyla testin homojenlik özelliğinin yüksek olduğu anlaşılır. Bu ise o testin maddelerinin aynı yapıyı ölçmeye yönelik olduklarına işaret eder (Aiken,1982;Anastasi,1982;Öner,1994)

AARS'nin Türkçe formu ayrıca Test -Tekrar Test güvenilirlik çalışmasına tabii tutulmuştur. Test tekrar test uygulaması başka bir güvenilirlik tespit yöntemidir. Bu yöntemle belirli bir testin ayrı zamanlarda yapılmış iki ayrı uygulaması sonuçları arasındaki ilişkilere bakılır. Eğer yüksek bir korelasyon varsa bu testin farklı zamanlardaki uygulamalarda bir aynılık ve devamlılık gösterdiğine ve dolayısıyla düzenli olarak aynı yapıyı ölçtüğüne işaret eder (Anastasi,1982).

Denekler. Çalışma devlet ilköğretim okullarının altıncı,yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören ilköğretim okulu öğrencilerinden oluşan 278 (141 kız, 137 erkek) kişilik bir gruba bir ders saatinin içinde uygulanmıştır. Deneklerin yaşları 12 ve 15 arasında değişmektedir. Yaşları 19-23 arası değişen 251 (165 kız, 86 erkek) üniversite öğrencisine uygulama yapılmıştır. Grubun cinsiyete göre dağılımı Tablo 1' te verilmiştir.

Güvenirlik çalışması için kullanılan toplam denek sayısı 529 (306 kız, 223 erkek) olup yaş sınırı 12 ile 23 arasında değişmektedir.

Materyal.Çalışmada AARS'nin dil eşdeğerliği sağlanan Türkçe formu kullanılmıştır.

Uygulama.Kişilere “Bu bir tez çalışması dolayısıyla verilmektedir” açıklaması yapılmış ve testin yönergesi açıklanmıştır.

Analiz.İçsel Tutarlılık katsayısı olarak SPSS 11.0 istatistik analiz programında Cronbach alfa, Guttman ve Spearman Brown teknikleri kullanılmıştır. Ölçmenin standart hatası hesaplanmıştır.

3.3.3..AARS'nin Test-tekrar-Test Güvenilirlik Çalışması

Bu çalışmada AARS'nin puan türlerinin test-tekrar test güvenilirliklerini tespit etmek amaçlanmıştır.

Denekler. İlköğretim yedinci ve sekizinci sınıfta öğrenim görmekte olan yaşları 12 - 15 arasında değişen 110 kişilik bir gruptur.

Tablo 4. Test – Tekrar Test Uygulaması Cinsiyet Dağılımı Tablosu.

Cinsiyet	7.Sınıf	8.Sınıf
Kız	30	31
Erkek	25	24
Toplam	55	55

Materyal. Çalışmada AARS'nin dilsel eşdeğerliği yapılmış olan Türkçe formu kullanılmıştır.

Uygulama. Birinci ve ikinci test uygulamaları üç hafta ara ile yapılmıştır.

Analiz. Test-tekrar test korelasyon katsayısı SPSS 11.0 istatistik analiz programında. Pearson Çarpım Momentler Katsayısı ve t testi uygulanmıştır.

3.4. Geçerlik Çalışmasının Aşamaları

Bu çalışmada AARS'nin Türkçe formunun geçerlilik özelliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Geçerlik çalışmaları kapsamında yapı geçerliliği analizleri yapılmıştır. Yapı

geçerliliği bir testin içerdiği boyutların ve maddelerin belli bir teorik yapıyı (kavramı) ölçmeye yönelik olduklarının ortaya konulmasıyla ilgilidir (Anastasi, 1982;Öner,1994).

Yapı geçerliliği çalışmalarında şunlar amaçlanmıştır: (1) AARS'nin Türkçe puan türlerinin madde toplam (item total) analizlerinin yapılması (2) AARS'nin Türkçe formu puan türlerinin madde hariç (item remainder) analizlerinin yapılması ve (3) AARS'nin Türkçe formu puan türlerinin madde ayırt (item discriminancy) ediciliklerinin hesaplanması (Anastasi, 1982; Aiken, 1982; Öner,1994).

Madde toplam ve madde hariç analizlerinde Pearson Çarpım Momentler korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Madde ayırt ediciliklerinde ise test en yüksek puanı alan 1/3'lük grup (üst) ve en az puan alan 1/3'lük grup (alt) grupların toplam alt puan türleri ilişkisiz grup t testi ile analizler gerçekleştirilecektir. Bu amaç doğrultusunda Y_{25} 'in altında kalanlar "alt grup" ve Y_{75} 'in üstü olan gruplarda "üst grup" olarak nitelendirilmiştir.

3.4.1.AARS'nin Türkçe Formu Madde Ayırtediciliği

Bu çalışmanın amacı AARS'nin Türkçe Formunun yapı geçerliliği boyutu ve maddelerin geçerliliklerini tespit ederek görmektir.

Denekler. Çalışma devlet ilköğretim okullarının altıncı,yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören ilköğretim okulu öğrencilerinden oluşan 278 (141 kız, 137 erkek) kişilik bir gruba bir ders saatinin içinde uygulanmıştır. Deneklerin yaşları 12 ve 15 arasında değişmektedir. Yaşları 19-23 arası değişen 251 (165 kız, 86 erkek) üniversite öğrencisine uygulama yapılmıştır. Grubun cinsiyete göre dağılımı Tablo 1' te verilmiştir.

Geçerlik çalışması için kullanılan toplam denek sayısı 529 (306 kız, 223 erkek) olup yaş sınırı 12 ile 23 arasında değişmektedir.

Materyal.Çalışmada AARS'nin dilsel eşdeğerliği çalışması yapılmış olan Türkçe formu kullanılmıştır.

Uygulama.AARS'nin uygulamasında deneklere “Bu bir tez çalışması dolayısıyla verilmektedir” açıklaması yapılmış ve testin yönergesi okunmuştur. Yönergeyi herkesin anladığından emin olunduktan sonra uygulamaya geçilmiştir.

Analiz.Her bir maddenin ilgili boyutla ilişkileri . SPSS 11.0 istatistik analiz programında madde-toplam puan korelasyon katsayıları hesaplanarak tespit edilmiştir.

3.4.2.AARS Türkçe Formu Madde Dahil Ve Madde Hariç Analizleri

Bu çalışmanın amacı AARS'nin Türkçe formunun yapı geçerliliğini maddelerin geçerliliklerini tespit ederek görmektir.Bu amaç doğrultusunda maddeler toplam puan analizleri vasıtasıyla ele alınmıştır.

Denekler. Çalışma devlet ilköğretim okullarının altıncı,yedinci ve sekizinci sınıflarında öğrenim gören ilköğretim okulu öğrencilerinden oluşan 278 (141 kız, 137 erkek) kişilik bir gruba bir ders saatinin içinde uygulanmıştır. Deneklerin yaşları 12 ve 15 arasında değişmektedir. Yaşları 19-23 arası değişen 251 (165 kız, 86 erkek) üniversite öğrencisine uygulama yapılmıştır. Grubun cinsiyete göre dağılımı Tablo 1' te verilmiştir.

Geçerlik çalışması için kullanılan toplam denek sayısı 529 (306 kız, 223 erkek) olup yaş sınırı 12 ile 23 arasında değişmektedir.

Materyal.Çalışmada AARS'nin dil eşdeğerliği çalışması sağlanmış olan Türkçe formu kullanılmıştır.

Uygulama. AARS'nin uygulamasında deneklere “Bu bir tez çalışması dolayısıyla verilmektedir” açıklaması yapılmış ve testin yönergesi okunmuştur. Yönergeyi herkesin anladığından emin olunduktan sonra uygulamaya geçilmiştir.

Analiz. Her bir maddenin ilgili boyutla ilişkileri SPSS 11.0 istatistik analiz programında madde-toplam puan korelasyon katsayıları hesaplanarak tespit edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

4.1.Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği'nin (Adolescent Anger Rating Scale - AARS)'nin Dilsel Eşdeğerlik, Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışmaları

4.1.1.Dilsel Eşdeğerlik

Çalışma 2004 – 2005 eğitim öğretim yılında, Deniz Lisesi birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinden oluşan yaşları 17-18 arasında değişen tümü erkek olan 40 kişilik gönüllü bir gruba uygulanmıştır. İlk uygulamada yeterli veri elde edilememiş ve 2005 – 2006 eğitim öğretim yılında Marmara Üniversitesi yabancı diller bölümünde İngilizce eğitim gören ikinci bir gruba uygulama yapılmıştır.

Tablo 5.Deniz Lisesi Dilsel Eşdeğerlik Çalışma Grubu Tanımlayıcı Değerleri

		N	Aritmetik		Standart
			ortalama	Standart sapma	hata
İngilizce	m1	40	2.0000	.59914	.09473
Türkçe	m1t	40	2.0750	.72986	.11540
İngilizce	m2	40	2.0250	.97369	.15395
Türkçe	m2t	40	1.4250	.59431	.09397
İngilizce	m3	40	2.9750	.94699	.14973
Türkçe	m3t	40	2.5500	.78283	.12378
İngilizce	m4	40	1.5500	.74936	.11848
Türkçe	m4t	40	1.9000	.90014	.14233
İngilizce	m5	40	1.2500	.58835	.09303

		N	Aritmetik		Standart
			ortalama	Standart sapma	hata
Türkçe	m5t	40	1.0250	.15811	.02500
İngilizce	m6	40	1.5500	.71432	.11294
Türkçe	m6t	40	1.4750	.50574	.07996
İngilizce	m7	40	2.8000	.99228	.15689
Türkçe	m7t	40	3.1000	.63246	.10000
İngilizce	m8	40	2.0000	.75107	.11875
Türkçe	m8t	40	1.5250	.71567	.11316
İngilizce	m9	40	2.9000	.81019	.12810
Türkçe	m9t	40	2.7750	.94699	.14973
İngilizce	m10	40	1.2750	.75064	.11869
Türkçe	m10t	40	1.0750	.47434	.07500
İngilizce	m11	40	1.4250	.71208	.11259
Türkçe	m11t	40	1.1250	.51578	.08155
İngilizce	m12	40	1.1750	.63599	.10056
Türkçe	m12t	40	1.1000	.49614	.07845
İngilizce	m13	40	3.2750	1.15442	.18253
Türkçe	m13t	40	3.5250	.81610	.12904
İngilizce	m14	40	2.8750	.85297	.13487
Türkçe	m14t	40	2.9500	.87560	.13844
İngilizce	m15	40	2.0750	.82858	.13101
Türkçe	m15t	40	1.6750	.76418	.12083
İngilizce	m16	40	1.6000	.84124	.13301
Türkçe	m16t	40	1.2500	.49355	.07804
İngilizce	m17	40	2.1750	.87376	.13815
Türkçe	m17t	40	1.9000	.81019	.12810
İngilizce	m18	40	1.6250	.80662	.12754
Türkçe	m18t	40	1.2500	.43853	.06934
İngilizce	m19	40	2.0000	.84732	.13397
Türkçe	m19t	40	1.6750	.57233	.09049
İngilizce	m20	40	2.8500	.80224	.12685

		N	Aritmetik		Standart
			ortalama	Standart sapma	hata
Türkçe	m20t	40	2.9500	.78283	.12378
İngilizce	m21	40	2.2750	.87669	.13862
Türkçe	m21t	40	2.1000	.81019	.12810
İngilizce	m22	40	1.4500	.74936	.11848
Türkçe	m22t	40	1.0500	.22072	.03490
İngilizce	m23	40	2.2250	.89120	.14091
Türkçe	m23t	40	2.1500	.80224	.12685
İngilizce	m24	40	1.3250	.72986	.11540
Türkçe	m24t	40	1.0500	.22072	.03490
İngilizce	m25	40	1.5500	.84580	.13373
Türkçe	m25t	40	1.1750	.38481	.06084
İngilizce	m26	40	1.3750	.83781	.13247
Türkçe	m26t	40	1.1500	.42667	.06746
İngilizce	m27	40	2.4750	1.03744	.16403
Türkçe	m27t	40	2.9000	.90014	.14233
İngilizce	m28	40	1.4750	.75064	.11869
Türkçe	m28t	40	1.0250	.15811	.02500
İngilizce	m29	40	2.0750	1.04728	.16559
Türkçe	m29t	40	1.6500	.66216	.10470
İngilizce	m30	40	2.2750	1.03744	.16403
Türkçe	m30t	40	2.5500	.78283	.12378
İngilizce	m31	40	1.6500	.80224	.12685
Türkçe	m31t	40	1.0500	.22072	.03490
İngilizce	m32	40	2.0250	.91952	.14539
Türkçe	m32t	40	1.2500	.43853	.06934
İngilizce	m33	40	2.5500	.93233	.14741
Türkçe	m33t	40	1.5250	.90547	.14317
İngilizce	m34	40	2.0250	.94699	.14973
Türkçe	m34t	40	1.3000	.56387	.08916
İngilizce	m35	40	2.0250	.91952	.14539

		N	Aritmetik		Standart
			ortalama	Standart sapma	hata
Türkçe	m35t	40	1.8750	.85297	.13487
İngilizce	m36	40	1.4750	.84694	.13391
Türkçe	m36t	40	1.0500	.22072	.03490
İngilizce	m37	40	2.5500	.93233	.14741
Türkçe	m37t	40	2.2250	.86194	.13629
İngilizce	m38	40	1.2500	.70711	.11180
Türkçe	m38t	40	1.0750	.26675	.04218
İngilizce	m39	40	1.3500	.83359	.13180
Türkçe	m39t	40	1.0500	.31623	.05000
İngilizce	m40	40	2.5250	1.03744	.16403
Türkçe	m40t	40	2.9500	.74936	.11848
İngilizce	m41	40	1.5250	.81610	.12904
Türkçe	m41t	40	1.3250	.52563	.08311
İngilizce	Öfkekontrolü	40	34.2750	5.42543	.85784
Türkçe	Öfkekontrolü	40	34.2250	4.21528	.66649
İngilizce	Araçsal öfke	40	31.2000	9.48467	1.49966
Türkçe	Araçsal öfke	40	25.0250	3.79938	.60073
İngilizce	Tepkisel öfke	40	16.2000	4.30384	.68050
Türkçe	Tepkisel öfke	40	13.6000	3.04496	.48145

Deniz Lisesi birinci ve ikinci sınıflarından oluşan N=40 kişilik erkek gönüllü grubuna uygulama yapılmıştır. İngilizce form puanları için aritmetik ortalama değerleri $\bar{x} = 3.27$ (madde13) ile $\bar{x} = 1.17$ (madde 12) arasında değişmektedir. Standart sapma değeri $ss = 1.15$ (madde 13) ile $ss = .58$ (madde 5) arasında değişmektedir. Standart hata değerleri $Sh_{\bar{x}} = .18$ (madde 13) ile $Sh_{\bar{x}} = .09$ (madde 5) arasında değişmektedir.

Türkçe form puanları için aritmetik ortalama değerleri $\bar{x} = 3.52$ (madde 13) ile $\bar{x} = 1.02$ (madde 5,28) arasında değişmektedir. Standart sapma değeri $ss = .94$ (madde 9) ile

$ss = .16$ (madde 5,28) arasında değişmektedir. Standart hata değerleri $Sh_{\bar{x}} = .15$ (madde 9) ile $Sh_{\bar{x}} = .02$ (madde 5,28) arasında değişmektedir.

Araçsal öfke alt testi İngilizce form puanları için aritmetik ortalama değeri $\bar{x} = 31.2$; standart sapma değeri $ss = 9.48$; standart hata değeri $Sh_{\bar{x}} = 1.49$ olarak bulunmuştur. Tepkisel öfke alt testi İngilizce form puanları için aritmetik ortalama değeri $\bar{x} = 16.20$; standart sapma değeri $ss = 4.30$; standart hata değeri $Sh_{\bar{x}} = .68$ olarak bulunmuştur. Öfke kontrolü alt testi İngilizce form puanları için aritmetik ortalama değeri $\bar{x} = 34.27$; standart sapma değeri $ss = 5.42$; standart hata değeri $Sh_{\bar{x}} = .86$ olarak bulunmuştur.

Araçsal öfke alt testi Türkçe form puanları için aritmetik ortalama değeri $\bar{x} = 25.02$; standart sapma değeri $ss = 3.79$; standart hata değeri $Sh_{\bar{x}} = .60$ olarak bulunmuştur. Tepkisel öfke alt testi Türkçe form puanları için aritmetik ortalama değeri $\bar{x} = 13.6$; standart sapma değeri $ss = 3.04$; standart hata değeri $Sh_{\bar{x}} = .48$ olarak bulunmuştur. Öfke kontrolü alt testi Türkçe form puanları için aritmetik ortalama değeri $\bar{x} = 34.22$; standart sapma değeri $ss = 4.21$; standart hata değeri $Sh_{\bar{x}} = .66$ olarak bulunmuştur.

Tablo 6. Deniz Lisesi Çalışma Grubu Dilsel Eşdeğerlik Pearson Çarpım Momentler Analizi Sonuçları

Maddeler	n	r	p
M1 İngilizce-M1 Türkçe	40	.293	$p > .05$
M2 İngilizce-M2 Türkçe	40	.336	$p < .05$
M3 İngilizce-M3 Türkçe	40	.227	$p > .05$
M4 İngilizce-M4 Türkçe	40	.008	$p > .05$
M5 İngilizce-M5 Türkçe	40	.207	$p > .05$
M6 İngilizce-M6 Türkçe	40	.181	$p > .05$
M7 İngilizce-M7 Türkçe	40	.482	$p < .01$
M8 İngilizce-M8 Türkçe	40	.334	$p < .05$
M9 İngilizce-M9 Türkçe	40	.438	$p < .01$
M10 İngilizce-M10 Türkçe	40	-.059	$p > .05$

Maddeler	n	r	p
M11 İngilizce-M11 Türkçe	40	-.079	p>.05
M12 İngilizce-M12 Türkçe	40	-.057	p>.05
M13 İngilizce-M13 Türkçe	40	.251	p>.05
M14 İngilizce-M14 Türkçe	40	.129	p>.05
M15 İngilizce-M15 Türkçe	40	.525	p<.001
M16 İngilizce-M16 Türkçe	40	.185	p>.05
M17 İngilizce-M17 Türkçe	40	.496	p<.01
M18 İngilizce-M18 Türkçe	40	.344	p<.05
M19 İngilizce-M19 Türkçe	40	.264	p>.05
M20 İngilizce-M20 Türkçe	40	.151	p>.05
M21 İngilizce-M21 Türkçe	40	.466	p<.01
M22 İngilizce-M22 Türkçe	40	.326	p<.05
M23 İngilizce-M23 Türkçe	40	.346	p<.05
M24 İngilizce-M24 Türkçe	40	.215	p>.05
M25 İngilizce-M25 Türkçe	40	.248	p>.05
M26 İngilizce-M26 Türkçe	40	.412	p<.01
M27 İngilizce-M27 Türkçe	40	-.058	p>.05
M28 İngilizce-M28 Türkçe	40	.113	p>.05
M29 İngilizce-M29 Türkçe	40	.187	p>.05
M30 İngilizce-M30 Türkçe	40	.093	p>.05
M31 İngilizce-M31 Türkçe	40	.246	p>.05
M32 İngilizce-M32 Türkçe	40	.302	p>.05
M33 İngilizce-M33 Türkçe	40	.105	p>.05
M34 İngilizce-M34 Türkçe	40	.130	p>.05
M35 İngilizce-M35 Türkçe	40	.331	p<.05
M36 İngilizce-M36 Türkçe	40	.144	p>.05
M37 İngilizce-M37 Türkçe	40	.161	p>.05
M38 İngilizce-M38 Türkçe	40	.170	p>.05
M39 İngilizce-M39 Türkçe	40	-.068	p>.05
M40 İngilizce-M40 Türkçe	40	.167	p>.05
M41 İngilizce-M41 Türkçe	40	.250	p>.05

Deniz Lisesi Çalışma Grubu Dilsel Eşdeğerlik Pearson Çarpım Momentler Analizi sonuçlarına göre en yüksek korelasyon değeri $r = .525$ ile 15. maddeye aittir. En düşük korelasyon değeri ise $r = .008$ ile dördüncü maddeye aittir. Tablo 6'da görüldüğü üzere 29 madde anlamsız çıkmıştır. Beş madde (7,9,17,21,26 numaralı maddeler) $p < .01$ düzeyinde anlamlı; altı madde (2,8,18,22,23,35 numaralı maddeler) $p < .05$ düzeyinde anlamlı; bir madde (15 numaralı madde) $p < .001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo7. Deniz Lisesi Alt Testler Dilsel Eşdeğerlik Pearson Çarpım Momentler Analizi Sonuçları

Maddeler	N	r	p
Öfke Kontrolü	40	.474	$p < .01$
Araçsal Öfke	40	.336	$p < .05$
Tepkisel Öfke	40	.568	$p < .001$

Tablo 7'de görüldüğü üzere en yüksek korelasyon değeri $r = .568$ değeri ile Tepkisel öfke alt testine aittir. En düşük korelasyon değeri ise $r = .336$ ile Araçsal öfke alt testine aittir. Öfke kontrolü alt testi $p < .01$ düzeyinde; Araçsal öfke alt testi $p < .05$ düzeyinde; Tepkisel öfke alt testi $p < .001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 8. Deniz Lisesi İngilizce Türkçe Form Puanları Korelasyon Analizi Sonucu Özet Tablosu

Maddeler ve alt testler	Anlamlık düzeyi			Anlamsız
	$p < .01$	$p < .05$	$p < .001$	$p > .05$
M1				+
M2		+		
M3				+
M4				+
M5				+
M6				+
M7	+			
M8		+		
M9	+			
M10				+

Maddeler ve alt testler	Anlamlık düzeyi			Anlamsız
	p<.01	p<.05	p<.001	p>.05
M11				+
M12				+
M13				+
M14				+
M15			+	
M16				+
M17	+			
M18		+		
M19				+
M20				+
M21	+			
M22		+		
M23		+		
M24				+
M25				+
M26	+			
M27				+
M28				+
M29				+
M30				+
M31				+
M32				+
M33				+
M34				+
M35		+		
M36				+
M37				+
M38				+
M39				+
M40				+
M41				+
Araçsal öfke		+		
Tepkisel öfke			+	
Öfke kontrolü	+			

Deniz Lisesi dilsel eşdeğerlik uygulamasına göre 2, 8, 18, 22, 23,35 numaralı maddeler $p<.05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. 7,9,17,21,26 numaralı maddeler $p<.01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur, 15 numaralı madde $p<.001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Ölçekte 12 madde anlamlı; 29 madde anlamsız çıkmıştır. Bunun yanında alt testler bazında her üç boyutunda anlamlı bulunmuştur.

Tablo 9. İngilizce Öğretmenliği Bölümü Dilsel Eşdeğerlik Çalışma Grubu Tanımlayıcı Değerleri

	N	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Standart hata
İngilizce i1	48	3.4167	.67896	.09800
Türkçe s1	48	3.2500	.83793	.12094
İngilizce i2	48	1.5625	.64926	.09371
Türkçe s2	48	1.2083	.41041	.05924
İngilizce i3	48	3.5417	.58194	.08400
Türkçe s3	48	3.2083	.65097	.09396
İngilizce i4	48	1.5000	.65233	.09416
Türkçe s4	48	1.8125	.64102	.09252
İngilizce i5	48	1.2917	.68287	.09856
Türkçe s5	48	1.1458	.41203	.05947
İngilizce i6	48	1.9792	.56454	.08148
Türkçe s6	48	1.8542	.77156	.11136
İngilizce i7	48	2.9375	.80968	.11687
Türkçe s7	48	3.2708	.64378	.09292
İngilizce i8	48	1.2083	.54415	.07854
Türkçe s8	48	1.2292	.42474	.06131
İngilizce i9	48	3.1667	.80776	.11659
Türkçe s9	48	2.9792	.78522	.11334
İngilizce i10	48	1.1250	.39275	.05669
Türkçe s10	48	1.0625	.24462	.03531
İngilizce i11	48	1.1250	.33422	.04824
Türkçe s11	48	1.0208	.14434	.02083
İngilizce i12	48	1.0625	.24462	.03531
Türkçe s12	48	1.0417	.20194	.02915
İngilizce i13	48	3.7708	.69158	.09982
Türkçe s13	48	3.1458	1.28807	.18592
İngilizce i14	48	2.7292	.86884	.12541
Türkçe s14	48	2.7708	.90482	.13060
İngilizce i15	48	2.2083	.82406	.11894
Türkçe s15	48	1.8333	.72445	.10456
İngilizce i16	48	1.1667	.42941	.06198
Türkçe s16	48	1.5208	.68384	.09870
İngilizce i17	48	2.2917	.77070	.11124
Türkçe s17	48	2.1250	.78889	.11387

	N	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Standart hata
İngilizce i18	48	1.2292	.42474	.06131
Türkçe s18	48	1.2708	.53553	.07730
İngilizce i19	48	1.8750	.60582	.08744
Türkçe s19	48	1.7917	.61742	.08912
İngilizce i20	48	2.8542	.94508	.13641
Türkçe s20	48	2.9583	.84949	.12261
İngilizce i21	48	2.3333	1.01758	.14687
Türkçe 121	48	2.1458	.77156	.11136
İngilizce i22	48	1.3542	.72902	.10525
Türkçe s22	48	1.2708	.53553	.07730
İngilizce i23	48	2.000	.68417	.09875
Türkçe s23	48	2.000	.65233	.09416
İngilizce i24	48	1.1042	.30871	.04456
Türkçe s24	48	1.1875	.39444	.05693
İngilizce i25	48	1.1250	.48925	.07062
Türkçe s25	48	1.1667	.37662	.05436
İngilizce i26	48	1.0417	.20194	.02915
Türkçe s26	48	1.0208	.14434	.02083
İngilizce i27	48	2.8542	.92229	.13312
Türkçe s27	48	3.1042	.75059	.10834
İngilizce i28	48	1.0208	.14434	.02083
Türkçe s28	48	1.0417	.20194	.02915
İngilizce i29	48	2.4583	.82406	.11894
Türkçe s29	48	2.0000	.77184	.11141
İngilizce i30	48	1.9375	.75530	.10902
Türkçe s30	48	1.7917	.61742	.08912
İngilizce i31	48	1.0417	.20194	.02915
Türkçe s31	48	1.0833	.34723	.05012
İngilizce i32	48	1.7083	.82406	.11894
Türkçe s32	48	1.4167	.64687	.09337
İngilizce i33	48	2.3542	.88701	.12803
Türkçe s33	48	1.6250	.67240	.09705
İngilizce i34	48	1.4167	.67896	.09800
Türkçe s34	48	1.3958	.53553	.07730
İngilizce i35	48	2.2500	.95650	.13806
Türkçe s35	48	2.1250	.76144	.10990
İngilizce i36	48	1.4583	.74258	.10718
Türkçe s36	48	1.1875	.53221	.07682
İngilizce i37	48	2.7708	.83129	.11999
Türkçe s37	48	2.6458	.75764	.10936
İngilizce i38	48	1.0208	.14434	.02083
Türkçe s38	48	1.1042	.37129	.05359
İngilizce i39	48	1.0417	.20194	.02915
Türkçe s39	48	1.0625	.31999	.04619
İngilizce i40	48	2.6875	.65740	.09489
Türkçe s40	48	2.7500	.69954	.10097

	N	Aritmetik ortalama	Standart sapma	Standart hata
İngilizce i41	48	1.6042	.76463	.11037
Türkçe s41	48	1.500	.61885	.08932

Marmara Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümünde 2005-2006 eğitim öğretim yılında öğrenim gören N=68 kişilik çalışma grubuna uygulama yapılmıştır. Bazı maddelerin boş bırakıldığı gözlenmiştir. Kayıp veriler olduğu için N=48 kişiden veri toplanmıştır.

İngilizce form için aritmetik ortalama değeri $\bar{x} = 3.77$ ile $\bar{x} = 1.02$ arasında değişmektedir. Standart sapma değeri ise $ss = 1.01$ ile $ss = .14$ arasında değişmektedir. Standart hata değeri $Sh_{\bar{x}} = .14$ ile $Sh_{\bar{x}} = .02$ arasında değişmektedir.

İngilizce form puanları için en yüksek aritmetik ortalama 13. maddeye ait olup değeri $\bar{x} = 3.77$ olarak bulunmuştur. İngilizce form puanları için en düşük aritmetik ortalama 38. maddeye ait olup değeri $\bar{x} = 1.02$ olarak bulunmuştur. İngilizce form puanları için en yüksek standart sapma değeri $ss = 1.01$ olup 21 maddeye aittir. En düşük standart sapma değeri ise $ss = .14$ olup 38. ve 28. maddelere aittir. İngilizce form puanları için en yüksek standart hata değeri $Sh_{\bar{x}} = .14$ ile 21 maddeye aittir. En düşük standart hata değeri ise $Sh_{\bar{x}} = .02$ ile 28. ve 38. maddelere aittir.

Türkçe form puanları için ise aritmetik ortalaması en yüksek olan madde yedinci maddedir, aritmetik ortalama değeri $\bar{x} = 3.27$ olarak bulunmuştur. Standart sapma değeri en yüksek olan madde Türkçe formda 13. madde olarak bulunmuştur. Değeri $ss = 1.28$ 'dir. Türkçe form puanları için standart hata değeri en yüksek olan madde $Sh_{\bar{x}} = .18$ puan ile 13. maddedir.

Türkçe form puanları için ise aritmetik ortalaması en düşük olan maddeler 26., 28., 31. ve 39. maddelerdir, aritmetik ortalama değeri $\bar{x} = 1.04$ olarak bulunmuştur. Standart sapma değeri en düşük olan madde Türkçe formda 11. ve 26. maddeler olarak bulunmuştur. Değeri $ss = .14$ 'dir. Türkçe form puanları için standart hata değeri en düşük olan madde $Sh_{\bar{x}} = .02$ puan ile 11. maddedir.

Alt ölçeklere ait aritmetik ortalama değerleri; araçsal öfke İngilizce form puanları için uygulama $\bar{x}=23.85$; Türkçe form puanları için $\bar{x}=23.87$ bulunmuştur. Tepkisel öfke İngilizce form puanları için $\bar{x}=16.87$; Türkçe form puanları için $\bar{x}=14.93$ bulunmuştur. Öfke kontrolü alt ölçeğinin İngilizce form puanları için aritmetik ortalaması $\bar{x}=35.18$; Türkçe form puanları için $\bar{x}=33.95$ olarak bulunmuştur. Toplam puana bakıldığında Türkçe form puanları için aritmetik ortalama $\bar{x}=68.94$ olarak ; İngilizce form puanları için aritmetik ortalama $\bar{x}=69.85$ olarak bulunmuştur.

Alt ölçek puanlarına göre İngilizce form araçsal öfke standart sapma değeri $ss=3.26$; Türkçe form $ss=3.69$ olarak bulunmuştur. Tepkisel öfke alt ölçeğinin standart sapması İngilizce form puanları için $ss=3.93$, Türkçe formda $ss=3,35$ olarak bulunmuştur. Öfke kontrolü alt ölçeğinin standart sapması İngilizce ölçekte $ss=4.51$; Türkçe formda ise $ss=3,69$ olarak bulunmuştur.

Tablo 10. İngilizce Öğretmenliği Çalışma Grubu Dilsel Eşdeğerlik Pearson Çarpım Momentler Analizi Sonuçları

Maddeler	n	R	p
İ1 İngilizce – m1 Türkçe	48	.711	p<.001
İ2 İngilizce – m2 Türkçe	48	.269	p>.05
İ3 İngilizce – m3 Türkçe	48	.257	p>.05
İ4 İngilizce – m4 Türkçe	48	.331	p<.05
İ5 İngilizce – m5 Türkçe	48	.451	p<.01
İ6 İngilizce – m6 Türkçe	48	.286	p<.05
İ7 İngilizce – m7 Türkçe	48	.523	p<.001
İ8 İngilizce – m8 Türkçe	48	.341	p<.05
İ9 İngilizce – m9 Türkçe	48	.240	p>.05
İ10 İngilizce – m10 Türkçe	48	.360	p<.05
İ11 İngilizce – m11 Türkçe	48	-.055	p>.05
İ12 İngilizce – m12 Türkçe	48	.808	p<.001
İ13 İngilizce – m13 Türkçe	48	.110	p>.05
İ14 İngilizce – m14 Türkçe	48	.325	p<.05
İ15 İngilizce – m15 Türkçe	48	.487	p<.001
İ16 İngilizce – m16 Türkçe	48	.423	p<.01
İ17 İngilizce – m17 Türkçe	48	.674	p<.001
İ18 İngilizce – m18 Türkçe	48	.657	p<.001
İ19 İngilizce – m19 Türkçe	48	.555	p<.001
İ20 İngilizce – m20 Türkçe	48	.655	p<.001
İ21 İngilizce – m21 Türkçe	48	.614	p<.001
İ22 İngilizce – m22 Türkçe	48	.403	p<.01
İ23 İngilizce – m23 Türkçe	48	.524	p<.001
İ24 İngilizce – m24 Türkçe	48	.535	p<.001

Maddeler	n	R	p
İ25 İngilizce – m25 Türkçe	48	.145	p>.05
İ26 İngilizce – m26 Türkçe	48	-.030	p>.05
İ27 İngilizce – m27 Türkçe	48	.391	p<.001
İ28 İngilizce – m28 Türkçe	48	-.030	p>.05
İ29 İngilizce – m29 Türkçe	48	.468	p<.01
İ30 İngilizce – m30 Türkçe	48	-.120	p>.05
İ31 İngilizce – m31 Türkçe	48	.860	p<.001
İ32 İngilizce – m32 Türkçe	48	.552	p<.001
İ33 İngilizce – m33 Türkçe	48	.049	p>.05
İ34 İngilizce – m34 Türkçe	48	.473	p<.01
İ35 İngilizce – m35 Türkçe	48	.511	p<.001
İ36 İngilizce – m36 Türkçe	48	.532	p<.001
İ37 İngilizce – m37 Türkçe	48	-.098	p>.05
İ38 İngilizce – m38 Türkçe	48	.356	p<.05
İ39 İngilizce – m39 Türkçe	48	.947	p<.001
İ40 İngilizce – m40 Türkçe	48	.197	p>.05
İ41 İngilizce – m41 Türkçe	48	.427	p<.05

İngilizce Öğretmenliği Çalışma Grubu Dilsel Eşdeğerlik Pearson Çarpım Momentler Analizi sonuçlarına göre en yüksek korelasyon değeri $r = .947$ ile 39. maddeye aittir. En düşük korelasyon değeri ise $r = -.030$ ile 28. maddeye aittir. Tablo 10'da görüldüğü üzere 12 madde anlamsız çıkmıştır. Beş madde (29,22,16,5,34 numaralı maddeler) $p<.01$ düzeyinde anlamlı; yedi madde (4,6,8,10,14,38,41 numaralı maddeler) $p<.05$ düzeyinde anlamlı; onyed madde (1, 7, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 27, 31, 32, 35, 36, 39 numaralı maddeler) $p<.001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo11. İngilizce Öğretmenliği Alt Ölçekler Dilsel Eşdeğerlik Pearson Çarpım Momentler Analizi Sonuçları

Maddeler	n	r	p
Öfke kontrolü	48	.487	p<.001
Araçsal Öfke	48	.716	p<.001
Tepkisel Öfke	48	.808	p<.001
Toplam	48	.483	p<.01

Tablo 11.'de görüldüğü üzere en yüksek korelasyon değeri $r = .808$ ile Tepkisel öfke alt testine aittir. En düşük korelasyon değeri $r = .487$ ile öfke kontrolü alt testine aittir. Her üç alt test $p<.001$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 12. İngilizce Öğretmenliği İngilizce – Türkçe Form Puanları Korelasyon Analizi Sonucu Özet Tablosu

Maddeler	Anlamlık düzeyi P<.01	P<.05	P<.001	Anlamsız P<.05
M1			+	
M2				+
M3				+
M4		+		
M5	+			
M6		+		
M7			+	
M8		+		
M9				+
M10		+		
M11				+
M12			+	
M13				+
M14		+		
M15			+	
M16	+			
M17			+	
M18			+	
M19			+	
M20			+	
M21			+	
M22	+			
M23			+	
M24			+	
M25				+
M26				+
M27			+	
M28				+
M29	+			
M30				+
M31			+	
M32			+	
M33				+
M34				
M35			+	
M36			+	
M37				+
M38		+		
M39			+	
M40				+
M41		+		

İngilizce Öğretmenliği Çalışma Grubu Dilsel Eşdeğerlik Pearson Çarpım Momentler Analizi sonuçlarına göre en yüksek korelasyon değeri $r = .947$ ile 39. maddeye aittir. En düşük korelasyon değeri ise $r = -.030$ ile 28. maddeye aittir. Tablo 10'da görüldüğü üzere 12 madde anlamsız çıkmıştır. Beş madde (29,22,16,5,34 numaralı maddeler) $p < .01$ düzeyinde anlamlı; yedi madde (4,6,8,10,14,38,41 numaralı maddeler) $p < .05$ düzeyinde anlamlı; onyedimadde (1, 7, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 27, 31, 32, 35, 36, 39 numaralı maddeler) $p < .001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 13. İngilizce Öğretmenliği – Deniz Lisesi Karşılaştırmalı Özet Tablo

Maddeler	İngilizce Öğretmenliği			Deniz Lisesi				
	Anlamlık düzeyi $P < .01$	$P < .05$	$P < .001$	Anlamsız $P < .05$	Anlamlık düzeyi $P < .01$	$P < .05$	$P < .001$	Anlamsız $P < .05$
M1			+					+
M2				+		+		
M3				+				+
M4		+						+
M5	+							+
M6		+						+
M7			+		+			
M8		+				+		
M9				+	+			
M10		+						+
M11				+				+
M12			+					+
M13				+				+
M14		+						+
M15			+				+	
M16	+							+
M17			+		+			
M18			+			+		

Maddeler	İngilizce Öğretmenliği			Deniz Lisesi			Anlamsız P<.05	
	Anlamlık düzeyi P<.01	P<.05	P<.001	Anlamsız P<.05	Anlamlık düzeyi P<.01	P<.05		P<.001
M19			+				+	
M20			+				+	
M21			+		+			
M22	+					+		
M23			+			+		
M24			+				+	
M25				+			+	
M26				+	+			
M27			+				+	
M28				+			+	
M29	+						+	
M30				+			+	
M31			+				+	
M32			+				+	
M33				+			+	
M34	+						+	
M35			+			+		
M36			+				+	
M37				+			+	
M38		+					+	
M39			+				+	
M40				+			+	
M41		+					+	
Toplam	5	7	17	12	5	6	1	29

Sonuç olarak iki ayrı çalışma grubu üzerinde elde edilen verilere dayanılarak örneklemden kaynaklanan farklılıklar olduğu gözlenmiştir.

Deniz Lisesi çalışma grubu ve İngilizce Öğretmenliği çalışma grubuna yapılan uygulamaların her ikisinde birden anlamsız çıkan maddeler 3,11,13,25,28,33,37 ve 40 numaralı maddeler olup sekiz adettir.

Ölçeğin alt testlerine bakıldığında her iki uygulamada her üç alt boyutta (Araçsal öfke, Tepkisel öfke ve Öfke kontrolü) anlamlı sonuç elde edildiği gözlenmiştir. Bu sonuçlara dayanılarak güvenilirlik çalışması yapılmasına karar verilmiştir.

4.1.2. Güvenirlik

Testin güvenilirlik çalışmaları kapsamında test-tekrar test uygulaması yapılmış, analizleri aşağıda verilmiş ve açıklamaları yapılmıştır.

Tablo 14. AARS Türkçe Formu Alt Boyut Puanları ve Test Toplamı İçin Güvenirlik

Alt testler	Katsayıları		
	Cronbach Alpha	Spearman	Guttman
Araçsal Öfke	.884	.857	.855
Tepkisel Öfke	.652	.620	.620
Öfke Kontrolü	.643	.586	.573
Test Toplam	.831	.793	.793

Tablo 14'de görüldüğü üzere, AARS Türkçe Formu için en yüksek Cronbach Alfa değeri ($r_{xx}=.88$) Araçsal öfke; en düşük değer ($r_{xx}=.64$) ise öfke kontrolü alt boyutu için elde edilmiştir.

Güvenirlik katsayısı için ikinci bir analiz Spearman Brown tekniği ile yapılmıştır. Buna göre, en yüksek güvenilirlik katsayısı($r_{xx}=.86$) Araçsal öfke için; en düşük değer ($r_{xx}=.59$) ise öfke kontrolü alt boyutu için elde edilmiştir.

Üçüncü iç tutarlılık analizi için Guttman formülü uygulanmış ve diğer iki güvenilirlik analizine paralel olarak en yüksek güvenilirlik katsayısı($r_{xx}=.86$) Araçsal öfke için; en düşük değer ($r_{xx}=.57$) ise öfke kontrolü alt boyutu için elde edilmiştir.

AARS Türkçe Formu test toplam puanları için ise üç ayrı analiz yapılmış ve Cronbach Alpha=0.83 en yüksek güvenilirlik katsayısını ; Spearman Brown =0.79 ve Guttman=0.79 için ise eş düzeyde güvenilirlik katsayısı elde edilmiştir.

Güvenirlik analizleri kapsamında bir diğer analizde testin aynı gruba iki ayrı zamanda verilmesi sonucu elde edilen puanlarla yapılmıştır. Test tekrar test analizleri Tablo 14'de verilmiştir. Test maddelerinin hiçbiri için anlamlı t testi sonucu elde edilememiştir.

Tablo 15 . AARS Türkçe Formu Tüm Maddeler İçin Test-Tekrar Test Güvenirlik Katsayılarının Katsayısı Eşleştirilmiş Grup t Testi Sonuçları

Eşleştirmeler	\bar{x}	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t	sd	p
M1ön – m1son	0.055	0.545	0.057	0.962	90	p>.05
M2ön – m2son	0.011	0.408	0.043	0.257	90	p>.05
M3ön – m3son	0.077	0.734	0.077	1.000	90	p>.05
M4ön – m4son	0.077	.562	0.059	1.305	90	p>.05
M5ön – m5son	-0.066	0.327	0.034	-1.925	90	p>.05
M6ön – m6son	0.077	0.601	0.063	1.222	90	p>.05
M7ön – m7son	0.066	0.554	0.058	1.136	90	p>.05
M8ön – m8son	-0.066	0.554	0.058	-1.136	90	p>.05
M9ön – m9son	-0.121	1.020	0.107	-1.130	90	p>.05
M10ön - m10son	-0.055	0.273	0.029	-1.917	90	p>.05
M11ön - m11son	-0.033	0.180	0.019	-1.752	90	p>.05
M12ön - m12son	-0.077	0.428	0.045	-1.716	90	p>.05
M13ön - m13son	0.110	1.233	0.129	0.850	90	p>.05
M14ön - m14son	0.110	0.795	0.083	1.318	90	p>.05
M15ön - m15son	-0.077	0.687	0.072	-1.068	90	p>.05
M16ön - m16son	-0.011	0.658	0.069	-0.159	90	p>.05
M17ön - m17son	-0.033	0.875	0.092	-0.359	90	p>.05
M18ön - m18son	0.110	0.737	0.077	1.422	90	p>.05
M19ön - m19son	0.121	0.917	0.096	1.258	90	p>.05

Eşleştirmeler	\bar{x}	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t	sd	p
M20ön - m20son	0.000	0.789	0.083	0.000	90	p>.05
m21ön - m21son	0.099	0.895	0.094	1.054	90	p>.05
m22ön - m22son	-0.110	0.567	0.059	-1.850	90	p>.05
m23ön - m23son	-0.011	0.925	0.097	-0.113	90	p>.05
m24ön - m24son	-0.022	0.683	0.072	-0.307	90	p>.05
m25ön - m25son	0.066	0.800	0.084	0.786	90	p>.05
m26ön - m26son	0.011	0.459	0.048	0.228	90	p>.05
m27ön - m27son	0.154	0.855	0.090	1.716	90	p>.05
m28ön - m28son	-0.033	0.180	0.019	-1.752	90	p>.05
m29ön - m29son	0.132	0.968	0.102	1.299	90	p>.05
m30ön - m30son	0.066	0.854	0.090	0.737	90	p>.05
m31ön - m31son	-0.055	0.404	0.042	-1.296	90	p>.05
m32ön - m32son	0.077	0.749	0.078	0.980	90	p>.05
m33ön - m33son	-0.099	0.907	0.095	-1.040	90	p>.05
m34ön - m34son	0.022	0.537	0.056	-0.390	90	p>.05
m35ön - m35son	0.033	0.737	0.077	0.427	90	p>.05
m36ön - m36son	0.044	0.576	0.060	0.728	90	p>.05
m37ön - m37son	-0.143	0.914	0.096	-1.491	90	p>.05
m38ön - m38son	0.022	0.210	0.022	1.000	90	p>.05
m39ön - m39son	0.000	0.258	0.027	0.000	90	p>.05
m40ön - m40son	0.077	1.088	0.114	0.675	90	p>.05
m41ön - m41son	0.088	0.755	0.079	1.111	90	p>.05

Birinci ve ikinci uygulama arasındaki ilişkiler de incelenmiş ve sonuçlar aşağıdaki Tablo 16'da sunulmuştur. Buna göre 91 kişilik denek grubundan elde puanlara göre tüm maddelerin birinci ve ikinci uygulamaları arasında yapılan korelasyon analizleri anlamsız bulunmuştur.

Test tekrar test analizi kapsamında yapılan ortalamalar arası fark ve korelasyon sonuçlarına göre test maddelerinin tümünün farklı uygulamalarda aynı denekler için tutarlı puanlar verdiği belirlenmiştir.

Tablo 16. AARS Türkçe Formu Tüm Maddeler İçin Test-Tekrar Test Güvenirlik Analizi
Kapsamındaki Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları

Eşleştirilmiş Test maddeleri	N	r	p
m1 - m1sont	91	0,777	p<.001
m2 - m2sont	91	0,715	p<.001
m3 - m3sont	91	0,695	p<.001
m4 - m4sont	91	0,810	p<.001
m5 - m5sont	91	0,315	p<.01
m6 - m6sont	91	0,724	p<.001
m7 - m7sont	91	0,859	p<.001
m8 - m8sont	91	0,755	p<.001
m9 - m9sont	91	0,450	p<.001
m10 - m10sont	91	0,998	p<.001
m11 - m11sont	91	0,492	p<.001
m12 - m12sont	91	0,679	p<.001
m13 - m13sont	91	0,615	p<.001
m14 - m14sont	91	0,618	p<.001
m15 - m15sont	91	0,816	p<.001
m16 - m16sont	91	0,799	p<.001
m17 - m17sont	91	0,648	p<.001
m18 - m18sont	91	0,679	p<.001
m19 - m19sont	91	0,585	p<.001
m20 - m20sont	91	0,698	p<.001
m21 - m21sont	91	0,717	p<.001
m22 - m22sont	91	0,770	p<.001
m23 - m23sont	91	0,479	p<.001
m24 - m24sont	91	0,450	p<.001
m25 - m25sont	91	0,660	p<.001
m26 - m26sont	91	0,678	p<.001
m27 - m27sont	91	0,646	p<.001
m28 - m28sont	91	0,906	p<.001

Eşleştirilmiş Test maddeleri	N	r	p
m29 – m29sont	91	0,619	p<.001
m30 – m30sont	91	0,654	p<.001
m31 – m31sont	91	0,648	p<.001
m32 – m32sont	91	0,681	p<.001
m33 – m33sont	91	0,612	p<.001
m34 – m34sont	91	0,805	p<.001
m35 – m35sont	91	0,787	p<.001
m36 – m36sont	91	0,689	p<.001
m37 – m37sont	91	0,631	p<.001
m38 – m38sont	91	0,961	p<.001
m39 – m39sont	91	0,812	p<.001
m40 – m40sont	91	0,493	p<.001
m41 – m41sont	91	0,653	p<.001

Tablo 16’da görüldüğü üzere, her bir madde için test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının belirlenmesi amacıyla yapılan Pearson çarpım moment korelasyon analizi sonucunda, bireylerin birinci ve ikinci uygulamada tüm maddelere verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak $p<.001$ düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Testin güvenilirlik çalışmaları analizleri kapsamında iç tutarlılıkta test toplamı için $r=.83$, alt testler içinde en yüksek araçsal öfke alt boyutu için $r = .88$, en düşük öfke kontrolü alt boyutu için $r = .64$ olmak üzere ortanın üzerinde güvenilirlik katsayısı elde edilmesi; t testi sonucunda tüm maddeler ($n=41$) için anlamsız ortalamalar arası fark bulunması ve İngilizce – Türkçe test formlarından elde edilen puanlar arasında gerçekleştirilen korelasyon katsayılarının da tüm maddeler için ($n=41$) elde edilmesi sonucunda testin güvenilir olduğu düşünülmektedir.

Tablo 17. AARS Türkçe Formu Alt Boyut ve Test Toplam Puanı İçin Test-Tekrar Test Güvenirlik Katsayılarının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Eşleştirilmiş Grup t Testi Sonuçları

Eşleştirilmiş alt testler	\bar{x}	ss	$Sh_{\bar{x}}$	t	sd	p
Araçsal Öfke I.Uyg. -II. Uyg.	-0.187	3.615	0.379	-0.493	90	p>.05
Tepkisel Öfke I.Uyg. -II. Uyg.	0.374	3.097	0.325	1.151	90	p>.05
Öfke Kontrol I.Uyg. -II. Uyg.	0.341	4.193	0.440	0.775	90	p>.05
Toplam I.Uyg. -II. Uyg.	-2.923	1.279	0.582	-1.010	90	p>.05

Tablo 17’de sunulduğu üzere, her bir alt boyut için test-tekrar test güvenirlik katsayılarının belirlenmesi amacıyla yapılan eşleştirilmiş grup t testi sonucunda tüm maddelerin birinci ve ikinci uygulamada aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu durum birinci ve ikinci uygulamada alt boyutlardan elde edilen puanlar arasında fark olmadığını göstermektedir.

Alt testler için yapılan iç tutarlılık Türkçe – İngilizce form puanları ortalamalar arası farklarda hepsi için anlamsız sonuç elde edilmesi ve korelasyon değerleri olarak da tüm alt test puanları için anlamlı koralitif değerler bulunması test – tekrar test maddeleri için verilen güvenirlik kararının bir diğer destekleyicisi olarak kabul edilmiştir.

Öte yandan AARS Türkçe Formu Alt Boyut ve Test Toplam Puanı İçin birinci ve ikinci uygulama arasındaki ilişkiler de incelenmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 18. AARS Türkçe Formu Alt Boyut ve Test Toplam Puanı İçin Test-Tekrar Test Güvenirlik Analizi Kapsamında Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları

Eşleştirmiş alt testler	N	r	p
Araçsal Öfke I.Uyg. -II. Uyg.	91	.882	p<.001
Tepkisel Öfke I.Uyg. -II. Uyg.	91	.829	p<.001
Öfke Kontrol I.Uyg. -II. Uyg.	91	.759	p<.001
Toplam I.Uyg. -II. Uyg.	91	.582	p<.001

Tabloda görüldüğü üzere, her bir alt boyut için test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının belirlenmesi amacıyla yapılan Pearson çarpım moment korelasyon analizi sonucunda, bireylerin birinci ve ikinci uygulamada tüm alt boyutlardan ve toplam puanlardan elde edilen cevaplar arasında istatistiksel olarak $p<.001$ düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Güvenirlik analizleri için tatminkâr sonuçlar elde edildiği düşünülerek testin geçerlik analizlerine geçilmiştir. Elde edilen bulgular geçerlik başlığı altında aşağıda sunulmuştur.

4.1.3. Geçerlik

Testin geçerliği kapsamında zaman darlığı nedeniyle yapı geçerliği analizleri yapılmıştır. AARS Türkçe Formu tüm maddeleri, alt testleri ve toplam test puanları için madde dahil (item total), madde hariç (item remainder) ve madde ayırtedicilik (item discriminancy) analizleri gerçekleştirilmiştir. Aşağıdaki tablolarda sonuçlar verilmiş ve açıklanmıştır.

Tablo 19 . AARS Türkçe Formu Madde-Toplam Test Puanları (item total) Analizi İçin Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları

Maddeler	N	r	P
m1	414	0.387	$p<.001$
m2	414	0.381	$p<.001$
m3	414	0.235	$p<.001$
m4	414	0.381	$p<.001$
m5	414	0.342	$p<.001$
m6	414	0.315	$p<.001$
m7	414	0.256	$p<.001$
m8	414	0.314	$p<.001$
m9	414	0.254	$p<.001$
m10	414	0.333	$p<.001$
m11	414	0.413	$p<.001$
m12	414	0.353	$p<.001$

Maddeler	N	r	P
m13	414	0.333	p<.001
m14	414	0.196	p<.001
m15	414	0.351	p<.001
m16	414	0.471	p<.001
m17	414	0.340	p<.001
m18	414	0.417	p<.001
m19	414	0.417	p<.001
m20	414	0.208	p<.001
m21	414	0.447	p<.001
m22	414	0.339	p<.001
m23	414	0.248	p<.001
m24	414	0.391	p<.001
m25	414	0.428	p<.001
m26	414	0.406	p<.001
m27	414	0.268	p<.001
m28	414	0.317	p<.001
m29	414	0.328	p<.001
m30	414	0.206	p<.001
m31	414	0.306	p<.001
m32	414	0.456	p<.001
m33	414	0.323	p<.001
m34	414	0.469	p<.001
m35	414	0.402	p<.001
m36	414	0.436	p<.001
m37	414	0.308	p<.001
m38	414	0.443	p<.001
m39	414	0.366	p<.001
m40	414	0.361	p<.001
m41	414	0.463	p<.001

Tablo 19’da görülebileceği üzere, testin 41 maddesi için n=414 kişilik altıncı, yedinci, sekizinci sınıflar ve üniversite öğrencilerinden oluşan bir çalışma grubundan elde edilen

madde toplam korelasyon katsayılarında tüm maddeler için .001 düzeyinde anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. AARS Türkçe Formunda yer alan 41 maddenin her biri için madde-toplam (item total) korelasyon katsayılarının $p < .001$ seviyesinde anlamlı bulunduğu görülmektedir. Bu sonuca göre testin madde puanları test puanı da dahil olmak üzere tüm test puanlarıyla pozitif yönde anlamlı bir ilişki içinde olduğu söylenebilir.

Tablo 20. AARS Türkçe Formu Alt Testleri Madde-Toplam (Item Total) Analizi İçin Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları

Eşleştirmiş alt testler	N	r	p
Araçsal Öfke I.Uyg. -II. Uyg.	414	0.691	$p < .001$
Tepkisel Öfke I.Uyg. -II. Uyg.	414	0.667	$p < .001$
Öfke Kontrol I.Uyg. -II. Uyg.	414	0.549	$p < .001$

Tablo 20’da görüldüğü üzere, AARS Türkçe Formunda yer alan üç alt test için tekrarlanan madde toplam korelasyon sayılarının $p < .001$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre alt test puanlarının test puanları dahil olmak üzere toplam test puanlarıyla pozitif yönde anlamlı ilişkisi olduğu saptanmıştır.

Tablo 21. AARS Türkçe Formu Madde Hariç (Item Remainder) Test Puanları Analizi İçin Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları

Maddeler	N	r	p
M1	414	0,315	$p < .001$
M2	414	0,453	$p < .001$
M3	414	0,133	$p < .001$
M4	414	0,331	$p < .001$
M5	414	0,402	$p < .001$
M6	414	0,324	$p < .001$
m7	414	0,158	$p < .001$
m8	414	0,315	$p < .001$
m9	414	0,139	$p < .001$
m10	414	0,548	$p < .001$

m11	414	0,599	p<.001
m12	414	0,492	p<.001
m13	414	0,172	p<.001
m14	414	0,120	p<.001
m15	414	0,281	p<.001
m16	414	0,427	p<.001
m17	414	0,302	p<.001
m18	414	0,422	p<.001
m19	414	0,336	p<.001
m20	414	0,135	p<.001
m21	414	0,322	p<.001
m22	414	0,378	p<.001
m23	414	0,225	p<.001
m24	414	0,513	p<.001
m25	414	0,455	p<.001
m26	414	0,446	p<.001
m27	414	0,145	p<.001
m28	414	0,538	p<.001
m29	414	0,286	p<.001
m30	414	0,160	p<.001
m31	414	0,464	p<.001
m32	414	0,420	p<.001
m33	414	0,269	p<.001
m34	414	0,431	p<.001
m35	414	0,312	p<.001
m36	414	0,466	p<.001
m37	414	0,203	p<.001
m38	414	0,539	p<.001
m39	414	0,503	p<.001
m40	414	0,265	p<.001
m41	414	0,445	p<.001

Tablo 21’de görülebileceği üzere madde hariç (item remainder) korelasyonlarının katsayılarının belirlenmesi amacıyla yapılan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon hesaplamaları sonucunda tüm maddelerin testin toplam puanı ile korelasyonları $p<.001$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bulunmuştur. Aynı çalışma madde toplam analizleri üzerinde çalışılan $n=414$ kişilik çalışma grubundan veriler elde edilmiştir. Bu da AARS Türkçe Formu’ndaki tüm maddelerin test puanı hariç toplam puanlarıyla aralarında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 22.AARS Türkçe Formu Alt Testleri ve Toplam Puanları Madde Hariç (Item Remainder) Analizi İçin Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Sonuçları

Eşleştirmiş alt testler	N	r	p
Araçsal Öfke I.Uyg. -II. Uyg.	414	0.187	$p<.001$
Tepkisel Öfke I.Uyg. -II. Uyg.	414	0.323	$p<.001$
Öfke Kontrol I.Uyg. -II. Uyg.	414	0.182	$p<.001$

Tablo 22’de görüldüğü üzere Araçsal öfke, Tepkisel Öfke ve Öfke kontrolü alt testleri için alt test puanları hariç toplam test puanları arasında yapılan pearson çarpım momentler korelasyon hesaplamaları sonucunda tüm alt testler için $p<.001$ düzeyinde anlamlı sonuç elde edilmiştir.

Bu aşamadan sonra yapılan son yapı geçerliği analizi olarak testten alınan sıralanmış puanların Y_{75} ve üstünde kalanlar üst grup olarak adlandırılmış Y_{25} ve altında kalan puan ortalamaları da alt grup olarak nitelendirilmiştir. Üst ve alt grup puan ortalamaları arasında ilişkisiz grup t testi uygulama sonuçları tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23. AARS Türkçe Formu Madde Ayırdedicilik Katsayılarının Belirlenmesi
Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan		N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi																																																																																																																																										
						t	Sd	p																																																																																																																																								
Madde 1	\bar{x}_{alt}	112	1.01	.094	.009	28.152	222	p<.001																																																																																																																																								
	$\bar{x}_{üst}$	112	2.92	.712	.067				Madde 2	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	21.946	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.14	.551	.052	Madde 3	\bar{x}_{alt}	112	1.52	.502	.047	-52.335	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 4	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-26.569	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.82	.726	.069	Madde 5	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-10.734	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.80	.792	.075	Madde 6	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.002	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.41	.679	.064	Madde 7	\bar{x}_{alt}	112	1.77	.424	.040	-55.701	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 8	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-21.808	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.39	.676	.064	Madde 9	\bar{x}_{alt}	112	1.38	.486	.046	-57.126	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 10	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.629	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.25	.729	.069	Madde 11	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.680	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$
Madde 2	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	21.946	222	p<.001																																																																																																																																								
	$\bar{x}_{üst}$	112	2.14	.551	.052				Madde 3	\bar{x}_{alt}	112	1.52	.502	.047	-52.335	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 4	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-26.569	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.82	.726	.069	Madde 5	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-10.734	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.80	.792	.075	Madde 6	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.002	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.41	.679	.064	Madde 7	\bar{x}_{alt}	112	1.77	.424	.040	-55.701	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 8	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-21.808	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.39	.676	.064	Madde 9	\bar{x}_{alt}	112	1.38	.486	.046	-57.126	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 10	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.629	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.25	.729	.069	Madde 11	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.680	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.29	.666	.063										
Madde 3	\bar{x}_{alt}	112	1.52	.502	.047	-52.335	222	p<.001																																																																																																																																								
	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000				Madde 4	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-26.569	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.82	.726	.069	Madde 5	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-10.734	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.80	.792	.075	Madde 6	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.002	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.41	.679	.064	Madde 7	\bar{x}_{alt}	112	1.77	.424	.040	-55.701	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 8	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-21.808	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.39	.676	.064	Madde 9	\bar{x}_{alt}	112	1.38	.486	.046	-57.126	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 10	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.629	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.25	.729	.069	Madde 11	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.680	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.29	.666	.063																								
Madde 4	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-26.569	222	p<.001																																																																																																																																								
	$\bar{x}_{üst}$	112	2.82	.726	.069				Madde 5	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-10.734	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.80	.792	.075	Madde 6	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.002	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.41	.679	.064	Madde 7	\bar{x}_{alt}	112	1.77	.424	.040	-55.701	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 8	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-21.808	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.39	.676	.064	Madde 9	\bar{x}_{alt}	112	1.38	.486	.046	-57.126	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 10	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.629	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.25	.729	.069	Madde 11	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.680	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.29	.666	.063																																						
Madde 5	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-10.734	222	p<.001																																																																																																																																								
	$\bar{x}_{üst}$	112	1.80	.792	.075				Madde 6	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.002	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.41	.679	.064	Madde 7	\bar{x}_{alt}	112	1.77	.424	.040	-55.701	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 8	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-21.808	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.39	.676	.064	Madde 9	\bar{x}_{alt}	112	1.38	.486	.046	-57.126	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 10	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.629	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.25	.729	.069	Madde 11	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.680	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.29	.666	.063																																																				
Madde 6	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.002	222	p<.001																																																																																																																																								
	$\bar{x}_{üst}$	112	2.41	.679	.064				Madde 7	\bar{x}_{alt}	112	1.77	.424	.040	-55.701	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 8	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-21.808	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.39	.676	.064	Madde 9	\bar{x}_{alt}	112	1.38	.486	.046	-57.126	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 10	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.629	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.25	.729	.069	Madde 11	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.680	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.29	.666	.063																																																																		
Madde 7	\bar{x}_{alt}	112	1.77	.424	.040	-55.701	222	p<.001																																																																																																																																								
	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000				Madde 8	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-21.808	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.39	.676	.064	Madde 9	\bar{x}_{alt}	112	1.38	.486	.046	-57.126	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 10	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.629	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.25	.729	.069	Madde 11	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.680	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.29	.666	.063																																																																																
Madde 8	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-21.808	222	p<.001																																																																																																																																								
	$\bar{x}_{üst}$	112	2.39	.676	.064				Madde 9	\bar{x}_{alt}	112	1.38	.486	.046	-57.126	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 10	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.629	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.25	.729	.069	Madde 11	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.680	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.29	.666	.063																																																																																														
Madde 9	\bar{x}_{alt}	112	1.38	.486	.046	-57.126	222	p<.001																																																																																																																																								
	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000				Madde 10	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.629	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.25	.729	.069	Madde 11	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.680	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.29	.666	.063																																																																																																												
Madde 10	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.629	222	p<.001																																																																																																																																								
	$\bar{x}_{üst}$	112	1.25	.729	.069				Madde 11	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.680	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	1.29	.666	.063																																																																																																																										
Madde 11	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.680	222	p<.001																																																																																																																																								
	$\bar{x}_{üst}$	112	1.29	.666	.063																																																																																																																																											

Puan		N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi																																																																																																																																																								
						t	Sd	p																																																																																																																																																						
Madde 12	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-6.365	222	p<.001																																																																																																																																																						
	$\bar{x}_{üst}$	112	1.49	.816	.077				Madde 13	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-10.000	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 14	\bar{x}_{alt}	112	1.56	.498	.047	-51.767	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 15	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-18.035	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.02	.771	.073	Madde 16	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.132	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.54	.734	.069	Madde 17	\bar{x}_{alt}	112	1.12	.322	.030	-25.280	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.95	.695	.066	Madde 18	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-23.679	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.30	.583	.055	Madde 19	\bar{x}_{alt}	112	1.10	.299	.028	-26.936	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.14	.746	.070	Madde 20	\bar{x}_{alt}	112	1.59	.494	.047	-36.892	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.80	.399	.038	Madde 21	\bar{x}_{alt}	112	1.13	.332	.031	-42.072	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.52	.502	.047	Madde 22	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-15.190	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.21	.840	.079	Madde 23	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.349	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$
Madde 13	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-10.000	222	p<.001																																																																																																																																																						
	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000				Madde 14	\bar{x}_{alt}	112	1.56	.498	.047	-51.767	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000	Madde 15	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-18.035	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.02	.771	.073	Madde 16	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.132	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.54	.734	.069	Madde 17	\bar{x}_{alt}	112	1.12	.322	.030	-25.280	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.95	.695	.066	Madde 18	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-23.679	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.30	.583	.055	Madde 19	\bar{x}_{alt}	112	1.10	.299	.028	-26.936	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.14	.746	.070	Madde 20	\bar{x}_{alt}	112	1.59	.494	.047	-36.892	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.80	.399	.038	Madde 21	\bar{x}_{alt}	112	1.13	.332	.031	-42.072	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.52	.502	.047	Madde 22	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-15.190	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.21	.840	.079	Madde 23	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.349	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.71	.716	.068										
Madde 14	\bar{x}_{alt}	112	1.56	.498	.047	-51.767	222	p<.001																																																																																																																																																						
	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000				Madde 15	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-18.035	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.02	.771	.073	Madde 16	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.132	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.54	.734	.069	Madde 17	\bar{x}_{alt}	112	1.12	.322	.030	-25.280	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.95	.695	.066	Madde 18	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-23.679	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.30	.583	.055	Madde 19	\bar{x}_{alt}	112	1.10	.299	.028	-26.936	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.14	.746	.070	Madde 20	\bar{x}_{alt}	112	1.59	.494	.047	-36.892	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.80	.399	.038	Madde 21	\bar{x}_{alt}	112	1.13	.332	.031	-42.072	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.52	.502	.047	Madde 22	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-15.190	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.21	.840	.079	Madde 23	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.349	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.71	.716	.068																								
Madde 15	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-18.035	222	p<.001																																																																																																																																																						
	$\bar{x}_{üst}$	112	3.02	.771	.073				Madde 16	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.132	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.54	.734	.069	Madde 17	\bar{x}_{alt}	112	1.12	.322	.030	-25.280	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.95	.695	.066	Madde 18	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-23.679	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.30	.583	.055	Madde 19	\bar{x}_{alt}	112	1.10	.299	.028	-26.936	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.14	.746	.070	Madde 20	\bar{x}_{alt}	112	1.59	.494	.047	-36.892	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.80	.399	.038	Madde 21	\bar{x}_{alt}	112	1.13	.332	.031	-42.072	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.52	.502	.047	Madde 22	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-15.190	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.21	.840	.079	Madde 23	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.349	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.71	.716	.068																																						
Madde 16	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.132	222	p<.001																																																																																																																																																						
	$\bar{x}_{üst}$	112	2.54	.734	.069				Madde 17	\bar{x}_{alt}	112	1.12	.322	.030	-25.280	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.95	.695	.066	Madde 18	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-23.679	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.30	.583	.055	Madde 19	\bar{x}_{alt}	112	1.10	.299	.028	-26.936	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.14	.746	.070	Madde 20	\bar{x}_{alt}	112	1.59	.494	.047	-36.892	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.80	.399	.038	Madde 21	\bar{x}_{alt}	112	1.13	.332	.031	-42.072	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.52	.502	.047	Madde 22	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-15.190	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.21	.840	.079	Madde 23	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.349	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.71	.716	.068																																																				
Madde 17	\bar{x}_{alt}	112	1.12	.322	.030	-25.280	222	p<.001																																																																																																																																																						
	$\bar{x}_{üst}$	112	2.95	.695	.066				Madde 18	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-23.679	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.30	.583	.055	Madde 19	\bar{x}_{alt}	112	1.10	.299	.028	-26.936	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.14	.746	.070	Madde 20	\bar{x}_{alt}	112	1.59	.494	.047	-36.892	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.80	.399	.038	Madde 21	\bar{x}_{alt}	112	1.13	.332	.031	-42.072	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.52	.502	.047	Madde 22	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-15.190	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.21	.840	.079	Madde 23	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.349	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.71	.716	.068																																																																		
Madde 18	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-23.679	222	p<.001																																																																																																																																																						
	$\bar{x}_{üst}$	112	2.30	.583	.055				Madde 19	\bar{x}_{alt}	112	1.10	.299	.028	-26.936	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.14	.746	.070	Madde 20	\bar{x}_{alt}	112	1.59	.494	.047	-36.892	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.80	.399	.038	Madde 21	\bar{x}_{alt}	112	1.13	.332	.031	-42.072	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.52	.502	.047	Madde 22	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-15.190	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.21	.840	.079	Madde 23	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.349	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.71	.716	.068																																																																																
Madde 19	\bar{x}_{alt}	112	1.10	.299	.028	-26.936	222	p<.001																																																																																																																																																						
	$\bar{x}_{üst}$	112	3.14	.746	.070				Madde 20	\bar{x}_{alt}	112	1.59	.494	.047	-36.892	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.80	.399	.038	Madde 21	\bar{x}_{alt}	112	1.13	.332	.031	-42.072	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.52	.502	.047	Madde 22	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-15.190	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.21	.840	.079	Madde 23	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.349	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.71	.716	.068																																																																																														
Madde 20	\bar{x}_{alt}	112	1.59	.494	.047	-36.892	222	p<.001																																																																																																																																																						
	$\bar{x}_{üst}$	112	3.80	.399	.038				Madde 21	\bar{x}_{alt}	112	1.13	.332	.031	-42.072	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	3.52	.502	.047	Madde 22	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-15.190	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.21	.840	.079	Madde 23	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.349	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.71	.716	.068																																																																																																												
Madde 21	\bar{x}_{alt}	112	1.13	.332	.031	-42.072	222	p<.001																																																																																																																																																						
	$\bar{x}_{üst}$	112	3.52	.502	.047				Madde 22	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-15.190	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.21	.840	.079	Madde 23	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.349	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.71	.716	.068																																																																																																																										
Madde 22	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-15.190	222	p<.001																																																																																																																																																						
	$\bar{x}_{üst}$	112	2.21	.840	.079				Madde 23	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.349	222	p<.001	$\bar{x}_{üst}$	112	2.71	.716	.068																																																																																																																																								
Madde 23	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.349	222	p<.001																																																																																																																																																						
	$\bar{x}_{üst}$	112	2.71	.716	.068																																																																																																																																																									

Puan		N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi																																																																																																																																																								
						t	Sd	p																																																																																																																																																						
Madde 24	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-7.774	222	p<.001																																																																																																																																																						
	\bar{x}_{ust}	112	1.58	.790	.075				Madde 25	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-19.319	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.12	.611	.058	Madde 26	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-10.090	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.86	.899	.085	Madde 27	\bar{x}_{alt}	112	1.29	.458	.043	-30.523	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	4.08	.850	.080	Madde 28	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.808	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.26	.720	.068	Madde 29	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.675	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.85	.762	.072	Madde 30	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-42.818	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.34	.578	.055	Madde 31	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.960	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.38	.819	.077	Madde 32	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.484	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.51	.710	.067	Madde 33	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-28.047	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.03	.765	.072	Madde 34	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.211	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.43	.681	.064	Madde 35	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-52.369	222	p<.001	\bar{x}_{ust}
Madde 25	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-19.319	222	p<.001																																																																																																																																																						
	\bar{x}_{ust}	112	2.12	.611	.058				Madde 26	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-10.090	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.86	.899	.085	Madde 27	\bar{x}_{alt}	112	1.29	.458	.043	-30.523	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	4.08	.850	.080	Madde 28	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.808	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.26	.720	.068	Madde 29	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.675	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.85	.762	.072	Madde 30	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-42.818	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.34	.578	.055	Madde 31	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.960	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.38	.819	.077	Madde 32	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.484	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.51	.710	.067	Madde 33	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-28.047	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.03	.765	.072	Madde 34	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.211	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.43	.681	.064	Madde 35	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-52.369	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.32	.469	.044										
Madde 26	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-10.090	222	p<.001																																																																																																																																																						
	\bar{x}_{ust}	112	1.86	.899	.085				Madde 27	\bar{x}_{alt}	112	1.29	.458	.043	-30.523	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	4.08	.850	.080	Madde 28	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.808	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.26	.720	.068	Madde 29	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.675	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.85	.762	.072	Madde 30	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-42.818	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.34	.578	.055	Madde 31	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.960	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.38	.819	.077	Madde 32	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.484	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.51	.710	.067	Madde 33	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-28.047	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.03	.765	.072	Madde 34	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.211	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.43	.681	.064	Madde 35	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-52.369	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.32	.469	.044																								
Madde 27	\bar{x}_{alt}	112	1.29	.458	.043	-30.523	222	p<.001																																																																																																																																																						
	\bar{x}_{ust}	112	4.08	.850	.080				Madde 28	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.808	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.26	.720	.068	Madde 29	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.675	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.85	.762	.072	Madde 30	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-42.818	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.34	.578	.055	Madde 31	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.960	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.38	.819	.077	Madde 32	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.484	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.51	.710	.067	Madde 33	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-28.047	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.03	.765	.072	Madde 34	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.211	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.43	.681	.064	Madde 35	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-52.369	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.32	.469	.044																																						
Madde 28	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-3.808	222	p<.001																																																																																																																																																						
	\bar{x}_{ust}	112	1.26	.720	.068				Madde 29	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.675	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.85	.762	.072	Madde 30	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-42.818	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.34	.578	.055	Madde 31	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.960	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.38	.819	.077	Madde 32	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.484	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.51	.710	.067	Madde 33	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-28.047	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.03	.765	.072	Madde 34	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.211	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.43	.681	.064	Madde 35	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-52.369	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.32	.469	.044																																																				
Madde 29	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-25.675	222	p<.001																																																																																																																																																						
	\bar{x}_{ust}	112	2.85	.762	.072				Madde 30	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-42.818	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.34	.578	.055	Madde 31	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.960	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.38	.819	.077	Madde 32	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.484	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.51	.710	.067	Madde 33	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-28.047	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.03	.765	.072	Madde 34	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.211	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.43	.681	.064	Madde 35	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-52.369	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.32	.469	.044																																																																		
Madde 30	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-42.818	222	p<.001																																																																																																																																																						
	\bar{x}_{ust}	112	3.34	.578	.055				Madde 31	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.960	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	1.38	.819	.077	Madde 32	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.484	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.51	.710	.067	Madde 33	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-28.047	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.03	.765	.072	Madde 34	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.211	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.43	.681	.064	Madde 35	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-52.369	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.32	.469	.044																																																																																
Madde 31	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-4.960	222	p<.001																																																																																																																																																						
	\bar{x}_{ust}	112	1.38	.819	.077				Madde 32	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.484	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.51	.710	.067	Madde 33	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-28.047	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.03	.765	.072	Madde 34	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.211	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.43	.681	.064	Madde 35	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-52.369	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.32	.469	.044																																																																																														
Madde 32	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.484	222	p<.001																																																																																																																																																						
	\bar{x}_{ust}	112	2.51	.710	.067				Madde 33	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-28.047	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.03	.765	.072	Madde 34	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.211	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.43	.681	.064	Madde 35	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-52.369	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.32	.469	.044																																																																																																												
Madde 33	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-28.047	222	p<.001																																																																																																																																																						
	\bar{x}_{ust}	112	3.03	.765	.072				Madde 34	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.211	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	2.43	.681	.064	Madde 35	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-52.369	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.32	.469	.044																																																																																																																										
Madde 34	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-22.211	222	p<.001																																																																																																																																																						
	\bar{x}_{ust}	112	2.43	.681	.064				Madde 35	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-52.369	222	p<.001	\bar{x}_{ust}	112	3.32	.469	.044																																																																																																																																								
Madde 35	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-52.369	222	p<.001																																																																																																																																																						
	\bar{x}_{ust}	112	3.32	.469	.044																																																																																																																																																									

Puan		N	\bar{x}	ss	Sh \bar{x}	t Testi		
						t	Sd	p
Madde 36	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-10.200	222	p<.001
	$\bar{x}_{üst}$	112	1.91	.945	.089			
Madde 37	\bar{x}_{alt}	112	1.27	.445	.042	-39.766	222	p<.001
	$\bar{x}_{üst}$	112	3.69	.466	.044			
Madde 38	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-8.810	222	p<.001
	$\bar{x}_{üst}$	112	1.70	.837	.079			
Madde 39	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-5.250	222	p<.001
	$\bar{x}_{üst}$	112	1.38	.774	.073			
Madde 40	\bar{x}_{alt}	112	1.70	.462	.044	-52.783	222	p<.001
	$\bar{x}_{üst}$	112	4.00	.000	.000			
Madde 41	\bar{x}_{alt}	112	1.00	.000	.000	-27.748	222	p<.001
	$\bar{x}_{üst}$	112	2.18	.450	.042			

Tablo 23'de de görüldüğü gibi, AARS Türkçe Formu sıralanmış puanlarının üst ve alt grup puan ortalaması hesaplamaları sonucunda tüm test maddeleri için p<.001 düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu sonuç bize testte yüksek puan alanlar ile düşük puan alanlar arasında yapılan analize dayanarak testin amaçladığı öfke durumunu ölçme konusunda belirleyici /ayırt edici olduğunu göstermektedir.

Tablo 24. AARS Türkçe Formu Alt Testler Madde Ayırdedicilik Katsayılarının Belirlenmesi Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları

Puan		N	\bar{x}	ss	Sh $_{\bar{x}}$	t Testi		
						t	Sd	p
Araçsal Öfke I.Uyg. -II. Uyg.	\bar{x}_{alt} $\bar{x}_{üst}$	112 112	21.06 31.11	.751 4.511	.071 .426	23.246	222	p<.001
Reaktif Öfke I.Uyg. -II. Uyg.	\bar{x}_{alt} $\bar{x}_{üst}$	112 112	11.53 19.69	1.452 2.278	.137 .215	31.971	222	p<.001
Öfke Kontrol I.Uyg. -II. Uyg.	\bar{x}_{alt} $\bar{x}_{üst}$	112 112	25.85 38.35	2.926 2.478	.276 .234	-34.502	222	p<.001
Toplam Puan I.Uyg. -II. Uyg.	\bar{x}_{alt} $\bar{x}_{üst}$	112 112	63.54 82.90	4.362 5.979	.412 .565	-27.693	222	p<.001

Araçsal öfke, Tepkisel Öfke ve Öfke kontrolü alt testleri için üst ve alt test puan ortalamaları arasında yapılan ilişkisiz t testi sonucunda tüm alt testler için anlamlı sonuç elde edilmiştir.

Sonuç olarak testin gerek tüm maddeleri için ayrı ayrı ve araçsal öfke, tepkisel öfke, öfke kontrolü alt testleri için yinelenen madde toplam, madde hariç ve madde ayırt edicilik analizleri testin yapı geçerliliğine sahip olduğunu söylemeye olanak verecek durumdadır.

BÖLÜM V

5.1.ÖZET VE YORUM

Bu araştırma bireyin dış dünya ilişkilerindeki tüm davranışlarına yön veren temel duygulardan biri olan öfkenin ölçümlenmesi üzerine odaklanmaktadır. Öfkenin de mutluluk, korku, hüzn vb gibi duygularda olduğu gibi psikolojik ve sosyal temelleri vardır. Değişik yoğunluklarda ve etkileşim içinde yaşanır, fizyolojik göstergeleri, etkileri ve sonuçları vardır. İletişim becerilerimizi geliştirebilmek için duygularımızı tanıma ve yönetebilmenin önemli olduğu varsayımından hareketle bu çalışmada Dr. DeAnna McKinnie Burney, tarafından geliştirilmiş Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği (Adolescent Anger Rating Scale-AARS)'nin Türkçe versiyonunun oluşturulması temel amaçtır. Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği ilk kez Amerika Birleşik Devletlerinde 1994 yılında geliştirilmiştir. Orijinal AARS ölçeği 11- 19 yaş arası ergenler için geliştirilmiştir. 41 maddeden oluşan dörtlü likert tipi bir ölçektir.

Literatür kısmında ayrıntılarıyla verildi gibi araştırmalar iki tip öfkeyi ortaya koymuştur ancak bu iki tip öfke arasındaki ilişki açık olarak tanımlanamamıştır.

1. Tepkisel öfke (reactive anger)
2. Araçsal öfke (instrumental anger)

Ölçek öfke tiplerinin tanımlanması için geliştirilen bir metoda dayanmaktadır. Öfkenin değerlendirilmesi ve ölçülmesinde başka ölçütler olmasına rağmen Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği- AARS 'farklı tip öfkeyi ölçen' alandaki tek araçtır. Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS kapsamında kavram üç farklı bakış açısıyla ele alınmaktadır: Tepkisel öfke, Araçsal öfke ve Öfke kontrolü. Psikometrik olarak öfkenin tipleri ve yapılarını ölçülmesi, değerlendirilmesinin yanı sıra öfkenin kontrolü de ölçeğin kapsamındadır.

Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği-AARS'nin tanımına göre araçsal öfke (instrumental anger): Planlı, istekli bir intikam davranışıyla sonuçlanan gecikmiş bir tepkiyi tetikleyen negatif bir duygudur.

Tepkisel öfke (reactive anger): Korku, tehdit veya olumsuz bir duygu yaratan olaya verilen sinirli, ani bir tepkidir.

Öfke kontrolü ise öfkeye verilen tepkisel veya araçsal tepkiyi çözmek için kullanılan bilişsel ve davranışsal bir metoddur.

Araştırmanın detaylandırılmış alt amaçlarında Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği'nin (Adolescent Anger Rating scale- AARS);

1. Dilsel eşdeğerliğinin sağlanması,
2. Türkçe formunda kullanılabilir bir güvenirlik koşulunun sağlanması,
3. Türkçe formunda kullanılabilir bir geçerlik koşulunun sağlanması yer almaktadır.

Bu kapsam çerçevesinde testin kullanım satın alınması ve çalışma izinlerinin alınması için girişimde bulunmuştur. testin Türkiye kullanım hakkı alındıktan sonra çeviri işlemlerine başlanmıştır. Test üç ayrı dil uzmanı tarafından bağımsız olarak Türkçe'ye çevrilmiştir. Daha sonra tez danışmanı ile birlikte çeviriler incelenerek tek bir form haline getirilmiştir. Bu form bir diğer uzman tarafından İngilizce'ye çevrilmiştir ve Akademisyen olarak görev yapan bir mütercim tercüman tarafından orijinal Türkçe form ile diğer üç çeviri verilmiş ve doğrulanmıştır. Bu aşamadan sonra Deniz Lisesi Lise 1 ve 2inci sınıfta öğrenim gören (17-18 yaş) 40 kişilik bir gönüllü gruba Türkçe ve İngilizce Formlar önce İngilizce sonra Türkçe form olmak üzere iki hafta ara ile uygulanmıştır. Her iki formdan elde edilen puanlar arasında yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucuna göre ölçekte 12 madde anlamlı; 29 madde anlamsız çıkmıştır. Bunun yanında alt ölçekler bazında her üç boyutunda anlamlı bulunmuştur.

Bu sonuç tatminkâr bulunmamış ikinci bir dilsel eşdeğerlik uygulaması Marmara Üniversitesi İngilizce Öğretmenliğinde 2005-06 yılında öğrenim gören 49 kişilik bir gruba yapılmıştır. Yine 15 gün ara ile İngilizce ve Türkçe formlar uygulanmış ve Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi yapılmıştır Buna göre de bazı maddeler anlamsız korelasyon 29 vermekle birlikte testin tepkisel, araçsal öfke ve öfke kontrolü alt test boyutlarında anlamlı sonuçlar elde edilmiştir.

Dilsel eşdeğerlik çalışmalarının iki ayrı çalışma grubuna uygulanması sırasında Deniz Lisesine uygulandığında madde anlamsız çıkarken , İngilizce öğretmenliği uygulamasında anlamsız madde sayısı 12'ye inmiştir. Bu da örneklemin dilsel eşdeğerlik çalışması için ne denli önemli olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır. 12 numaralı karşılaştırmalı özet tabloda görüleceği üzere her iki çalışma grubunda da anlamsız bulunan sekiz madde vardır (3,11,13,25,28,33,37,40). Ancak testin tümü için alt testler ve toplam test puanları üzerinde yapılan korelasyon değerlerinin yüksek düzeyde anlamlı bulunmasına dayanılarak testin dilsel eşdeğerliğinin sağlandığı kabul edilmiştir.

Bu sonuçlara dayanılarak Türk kültürü ve Amerikan kültüründe mizaç, kültürel sosyolojik etkilerle öfke duygusunun tanımlanması ve ifadesinde algı farklılıkları olduğu düşünülmektedir. Beş ayrı kez gözden geçirilen çevirilerde hata olmadığı maddelerde iki form arasında anlamsız korelasyonların kültürel etkilere ve örneklem özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu çalışmadan sonra güvenilirlik analizlerine geçilmiştir. İç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test olmak üzere iki ayrı tür güvenilirlik analizi yapılmıştır. Güvenirlik analizlerinde (N=414) en yüksek Cronbach Alfa değeri ($r_{xx}=.88$) Araçsal öfke; en düşük değer ($r_{xx}=.64$) ise öfke kontrolü alt boyutu için elde edilmiştir. Güvenirlik analizlerinde t testin orijinal formu için yapılan güvenilirlik analizlerine bakıldığında en yüksek cronbach alfa değeri ($r_{xx}=.92$) ile araçsal öfke alt testine ait iken en düşük cronbach alfa değeri ($r_{xx}=.81$) ile tepkisel öfkeye ait bulunmuştur. Türkçe ve İngilizce formlardaki en yüksek cronbach alfa değeri elde edilen alt test (araçsal öfke) paralellik gösterirken, en düşük iç tutarlılık sayısı elde edilen alt test Türkçe formda öfke kontrolü, orijinal formda tepkisel öfke olmuştur. Toplam test puanı için iç tutarlılık katsayısı orijinal formda $r_{xx}=.92$ bulunurken Türkçe form için test toplamında $r_{xx}=.83$ cronbach alfa değeri elde edilmiştir. Her iki değerde yüksek iç tutarlılığa işaret etmektedir.

Bu analizlere ilaveten güvenilirlik kapsamında Türkçe form için test tekrar test hesaplamalarında en düşük korelasyon katsayısı $r = .76$ ile öfke kontrolüne, en yüksek $r = .88$ ile araçsal öfkeye aittir. Bu değerler AARS İngilizce orijinal form değerleri ile karşılaştırıldığında en düşük değer Türkçe formda elde edilen aksine araçsal ve tepkisel öfkeye ait olduğunu ($r_{xx} = .71$) en yüksek değer ise orijinal formda ($r_{xx} = .74$) ile öfke kontrolüne ait olduğu gözlenmiştir.

Genel olarak bakıldığında Adolescent Anger Rating Scale ölçeğinin Türkçe formu için alt testler bazında orijinal formdan daha yüksek devamlılık katsayısı elde edildiği görülmektedir. Toplam test puanları karşılaştırıldığında ise Adolescent Anger Rating Scale orijinal ölçek formununun test – tekrar test güvenilirlik katsayısı $r = .79$; Türkçe formun ise $r = .58$ olduğu saptanmıştır.

Geçerlik kapsamında orijinal test geliştirilmesi sırasında alt testler ve toplam test puanları arasındaki ilişkiler incelenmiş ve faktör analizi yapılmıştır. Testin orjinalitesini bozmamak amacıyla Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği Türkçe formu için faktör analizine gidilmemiştir.

Türkçe form için gerçekleştirilen yapı geçerliliği analizlerinde (madde toplam, madde hariç, madde ayırt edicilik) yüksek koralitif değerler elde edilmesine dayanılarak ergenlerdeki öfke değerlendirmesini yapabilir durumda olduğuna karar verilmiştir.

Sonuç olarak dilsel eşdeğerlik çalışmalarında tek tek maddelerin Türkçe - İngilizce form karşılaştırmalarında sekiz madde anlamsız bulunurken testin toplam puan karşılaştırması bu sekiz maddeyi de içine alan alt testler kapsamında anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Gerek yapı geçerliliğinde gerekse güvenilirlik analizlerinde çıkan sonuçlara bakılarak testin Türkçe formunda da orijinal formda olduğu gibi 41 maddenin kullanılmasına; eğer dilsel eşdeğerlik analizlerinde anlamsız çıkan sekiz madde Türkçe form kapsamı dışında bırakılırsa testin yapı geçerliliğine olumsuz etkisi olacağı düşünülmektedir.

Ergenlerde öfke değerlendirme ölçeği Türkçe formu orjinalindeki gibi 41 madde üzerinden elde edilen toplam puan ve araçsal öfke, tepkisel öfke ve öfke kontrolü alt testlerinde puan elde edilebilecek geçerli ve güvenilir bir araç olarak kabul edilmiştir.

5.2.Öneriler

Araştırmanın önerilerini akademisyen ve alan uzmanlarına olmak üzere iki ayrı gruba yönelik olarak yapmak mümkündür. Psikolojik danışma, psikoloji, sosyoloji konularında yapılabilecek araştırmalar için ölçek olarak kullanılması önerilebilir. Öfke konusunda

farkındalık kazandırmak amacıyla kullanılabilir bir araç olduğu da düşünülmektedir. Teşhis aracı olarak kullanmanın yanı sıra öfke kontrolüne yönelik bilimsel destekli programlar geliştirilmesi önerilebilir.

Okul psikoloğu olarak çalışan uzmanların çatışma çözümü, iletişim konularındaki davranış bozukluklarını iyileştirmede kullanabilecekleri bir araç olduğu söylenebilir.

Bu ölçeğin norm çalışmasının yapılması araştırmacılara önerilir.

Kriter geçerliği için aynı özellikleri ölçen bir diğer ölçek olup olmadığı yeniden araştırılarak iki testin birlikte uygulamasının yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

DeAnna McKinnie Burney. (1994). AARS- Adolescent Anger Rating Scale. Professional Manual. Florida: PAR Psychological Assessment Resources Inc.

Anastasi,A. (1982). Psychology Testing. New York: Mac Millan Publishing.

Arık, İ.A. (1996). Motivasyon ve Heyecana Giriş. İstanbul:Elif Ofset.

Arkonacı,A.S.(1998). Psikoloji Zihin Süreçleri Bilimi. İstanbul: Alfa Basım Yayım.

Atakan, S. (1987). 'Gençlerin Ana Babalarının Beklentilerine Uyumunu Etkileyen Faktörler'.Boğaziçi Üniversitesi Dergisi,Eğitim Bilimleri:12. 49-51.

Ataç,F. (1991). İnsan Yaşamında Psikolojik Gelişim.İstanbul:Beta Basım Yayın Dağıtım.

Atkinson, L.R. ,Richard, A.C., Hilgant, E. (1995). Psikolojiye Giriş. Çev: Kemal Atakay ve diğ. İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Aydın, B. (1997). Çocuk ve Ergen Psikolojisi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.

Balkaya, F. (2001). 'Öfke: Temel Boyutları, Nedenleri ve Sonuçları'. Türk Psikoloji Yazıları.19-22.

Başaran, F.(1992). Psikososyal Gelişim. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Baygöl,E. (1997). Ergenin Öfke Tepkilerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi.Bursa.

Baymur, F.(1994). Genel Psikoloji. İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Berkowitz,L. , Heimer,K. (1989). 'On The Construction of the Anger Experience: Aversive Events and Negative Priming in the Formation of Feelings'.Advances in Experimental Social Psychology. California: Academic Press.

Berkowitz, L. (1990). 'On the Formation and Regulation of Anger and Agression. A Cognitive-Neoassociationistic Analysis'. American Psychologist. 45,4:494-503.

Berkowitz, L. (1993). Agression. New York: Mc Graw- Hill. 34-48.

Biaggio, K.M. (1980). Assessment of Anger Arousal. Lournal of Personality Assessment:44. 289-298.

Biaggio, K.M. , Godwin, W.H. , Baldwin, H.K. (1984). 'Response To Interpersonal Request Styles by Dependent and Overcontrolled Hostility Personalities'. Journal of Clinical Psychology: 40,3. 833- 836.

Bilge, F. , Sayın, S. (1994). 'Uyum düzeyleri Farklı olan Üniversite Öğrencilerinin Kızgınlık Düzeylerinin Cinsiyet ve Yaş Açısından Karşılaştırılması'. 2.Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. Ankara: Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.

Bilge, F. (1997). 'Eğitim Bilimleri Öğrencilerinin Sürekli Kızgınlık Düzeyleri ve Kızgınlıklarının İfade Biçimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi'. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi:13. 75-80.

Binbaşoğlu, C. (2000). Gelişim Psikolojisi. Ankara.

Buss,A. ,Perry,M. (1992). 'The Agression Questionnaire'. Journal of Personality and Social Psychology:63,3.452-459.

Clark, L. (2000).SOS Duygulara Yardım, Bunaltı, Öfke ve Depresyonun Yönetilmesi. İstanbul: Evrim Yayınevi.

Cüceloğlu,D.(1998). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dadson, F. (1997). Çocuk Yaşken Eğilir. Ankara.

Deffenbacher, L.J. ,McNamara, K. ,Stark, R. , Sadabell, P.M. (1990). 'A Comparison of Cognitive – Behavioral and Process – Oriented Group Counseling for General Anger Reduction'. Journal of Counseling and Development:69. 167-172.

Deffenbacher, L.J., Oetting,E.R. , Lynch, R.S., Morris, C.D. (1996).The Expression of Anger and Its Consequences. Behavior Research and Therapy:34,7. 575-590.

Dereboy,F. (1993). Kimlik Bocalaması.Malatya.

DiGiuseppe,R. (1999).End Piece: Reflections on the Treatment of Anger. Psychotherapy in Practice,55. 365-379.

DSM-IV Tanı Ölçütleri Başvuru Kitabı. (1994). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Eisenberg, S. ,Delaney, D.J. (1998). Psikolojik Danışma Süreci. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Ellis, A. (1992). Anger:How to Live With and Without It. New York: A Citadell Pres Book.

Ellis,A. (1997). How to Control Your Anger Before It Controls You. Secaucus,NJ: Carol Publishing Group.

Ergin, D. (1995). 'Ölçeklerde Geçerlik ve Güvenirlik'. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi: 7.

Fava, M. (1998). Depression With Anger Attacks. Journal of Clinical Psychiatry,59. 18-21.

- Freud,A. (1989). Ego ve Savunma Mekanizmaları. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Fromm,E. (1993). İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri.İstanbul: Payel Yayınevleri.
- Fryxell,D. (2000). Personal, Social and Family Characteristics of Angry Students. Professional School Counseling,4(2); 86.
- Geçtan,E. (1988). Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar.İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Geçtan, E. (1998). Psikanaliz ve Sonrası. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Geçtan, E. (1999). İnsan Olmak. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Goleman, D. (1998). Duygusal Zeka. İstanbul:Varlık / Bilim Yayınları.
- Greenberg,M.T, Speltz, M.L, DeKlyen,M. (1993). The Role of Attachment in the Early Development of Disruptive Behavior Problems. Development and Psychopathology, 3; 413-430.
- Haley, J. (1988). İletişim . Ankara: Çark Kitabevi Yayınları.
- Hançerlioğlu,O. (1988). Ruhbilim Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hankins, G. , Hankins, C. (1998). Prescription for Anger. New York: Warner.
- Haris,J.A.(1995). Confirmatory Fanalysis of the Aggression Questionnaire. Behavior Research and Therapy:3.991-993.
- Horney,K. (1998). Psikanalizde Yeni Yollar.Ankara: Öteki Yayınevi.
- Karasar, N. (2002). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayınları.
- Kısaç,İ.(1997). ‘Üniversite Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Sürekli Öfke ve Öfke İfade Düzeyleri’. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köknel,Ö. (1999). Kaygıdan Mutluluğa Kişilik.İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köknel, Ö. (2001). Kimliğini Arayan Gençliğimiz. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kulaksızoğlu,A. (1990). ‘Gençlik Çağı ve Ülkemizde Gençlik Sorunları’. Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi:1.71-87.
- Kulaksızoğlu,A. (1999). Ergenlik Psikolojisi, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kuzgun, Y. (1990). ‘Ana Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi’. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Aile Yazıları 3. Birey Kişilik ve Toplum

Morgan,C.T. (1984). Psikolojiye Giriş. Ankara:

Namka, L. (1997). The Dynamics of Anger in Children. www. for teachers the dynamics anger in children.html.

Novaco, W.R.(1975). Anger Control. London: Lexington Books.

Novaco,W.R. , Chemtob, C.M. (2002). Anger And Combat- Related Posttraumatic Stres Disorder. Journal of Trauma Stres:15,2.123-132.

Navaro,L. (2000). Bir Cadı Masalı, Kızgınlık, Güç ve Cinsel Roller Üzerine, İstanbul: Remzi Kitapevi.

Okman,S. (1999). ‘Ergenlik Dönemindeki Öfke İfade Tarzlarının Kendilik İmgesi Bağlamında İncelenmesi’.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstirüsü.

Öner, N. (1996). Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler.İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası.

Özer,A.K. (1989). Duygusal Gerilimle Baş edebilme. İstanbul: Varlık.

Özer,A.K. (1994). ‘Sürekli Öfke (SL-ÖFKE) ve Öfke İfade Tarzı (ÖFKE-TARZ) Ölçekleri Ön Çalışması’. Türk Psikoloji Dergisi:9,31.26-35.

Özer, A.K. (1994). ‘Öfke, Kaygı ve Depresyon Eğilimlerinin Bilişsel Alt Yapısıyla İlgili Bir Çalışma’. Türk Psikoloji Dergisi:9,31. 12-25.

Öztürk, O. (1990). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. İstanbul: Evrim Yayınevi.

Parman,T. (2000). Ergenlik ya da Merhaba Hüzün. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Potter, Ron ve Efron. (1997). Her An Öfkeli misiniz?. Ankara: HYB Yayıncılık.

Retzinger, M.S. (1991). Violent Emotions- shame and Rage In Marital Quarrels. London: Sage Publications.

Sala, G. (1997). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Öğrencilerinin Öfke İfade Etme Biçimlerinin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Savaşır, I. , Şahin, N.H. (1997). Bilişsel – Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Savaşır, I. , Şahin, N.H. (1998). Psikolojik Danışma Süreci. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Scharf, C.S. (2000). Gender Differences in Adolescent Agression: An Analysis of Instrumentally vs. Expressiveness, Yayınlanmış Doktora Tezi. Central Michigan Üniversitesi, Michigan.

Spielberger,C.D. ,Reheiser E.C. , Sydeman, S.J. (1995). Measuring The Experience, Expression and Control of Anger. Issue in Comprehensive Pediatric Nursing:18. 207-233.

Stein, A. (1997). Saldırgan Çocuk. İstanbul:Paperüs Yayınevi.

Tavris,C. (1982). Anger: The Misunderstood Emotion, New York: Simon&Schuster Press.

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.(1997). Türk Ailesinde Adolesanların Sorunları. Ankara:

Thomas, S.P. (1993). Anger and Its Manifestations in Women. Newyork: Springer Publishing.

Yanbastı,G.(1990). Kişilik Kuramları. İzmir:

Yörükoğlu,A. (1989). Gençlik Çağı. İstanbul: Özgür Yayın- Dağıtım.

EK 1

ERGENLERDE ÖFKE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (ADOLESCENT
ANGER RATING SCALE) ÖRNEĞİ

Lütfen aşağıdaki maddeleri okuyunuz ve kızgın olduğunuzda sizin yaptıklarınızı en iyi anlatan maddenin numarasını daire içine alınız.

Kızgın olduğumda,...	Neredeyse hiç	Bazen	Sıklıkla	Çok sık
1. bana birisi vurursa ben de ona vururum.	1	2	3	4
2. eşitlenmek için hile yaparım.	1	2	3	4
3. problemi kavga etmeden çözmeye çalışırım.	1	2	3	4
4. beni inciten kişiyi incitirim.	1	2	3	4
5. dersten izinsiz çıkarım.	1	2	3	4
6. düşünmeden hareket ederim.	1	2	3	4
7. başkalarının hissettiklerini anlamaya çalışırım.	1	2	3	4
8. başkalarına, onlarla kavga edecekmiş gibi davranırım.	1	2	3	4
9. kavgaya karışmamak için kendimi kontrol eder ve oradan uzaklaşıyorum.	1	2	3	4
10. birisini kasten yaralamak için silah bulurum.	1	2	3	4

EK 2

TEST UYGULAMASI İÇİN ALINAN İZİNLERE İLİŞKİN DİLEKÇELER

- Eğitim Bilimleri Enstitüsüne Uygulama Okullarını Bildirmek Üzere Verilen Dilekçe
- Eğitim Bilimleri Enstitüsünce Uygulama İzinleri İçin İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne Verilen Dilekçe
- Valilik Makamınca Verilen Test Uygulama İzni

T.C.
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

20/04/2005

Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü
241102120020145 No'lu Seyhan SEVİNÇLER TOGAN isimli lisansüstü eğitim
öğrencisiyim. Ekte sunulan anketleri aşağıda adı geçen okullarda uygulama izinlerinin
alınması için gereğini bilginize arz ederim.

Seyhan SEVİNÇLER TOGAN

EKLER:

1. AARS Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği
2. Beck Depresyon Envanteri

UYGULAMA YAPILACAK OKULLAR:

1. Maltepe Anadolu Lisesi
2. Pendik Rauf Denktaş Lisesi
3. Yalova Lisesi
4. Yalova Anadolu Lisesi
5. Yalova Termal Fen Lisesi
6. Yalova Özel Öncü Koleji
7. Yalova Atatürk İlköğretim Okulu
8. Yalova Yusuf Ziya İlköğretim Okulu

M. Ahmet
Gereği

T. C. MARMARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖR: ÜGÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü MÜDÜRLÜĞÜ	
Tarih	20.04.05
Sıra No	883

241102120020145
Rehberlik Ve Psikolojik
Danışmanlık
SEYHAN SEVİNÇLER
TOGAN

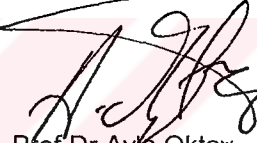
T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

İAYI :B.30.02.Mar.F8.00.00/ 1265
İONU:İzin Yazısı hk.

İstanbul 25.04/2005

İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne

Enstitümüz Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **SEYHAN SEVİNÇLER TOGAN** şu an tez aşamasında olup, tezi ile ilgili uygulama çalışmalarını yapabilmesi için kendisine gerekli olan izinin verilmesi hususunda müsaadelerinizi arz ederim.

Prof.Dr.Ayla Oktay
Müdür

EK:1-ÖĞRENCİ DİLEKCESİ
2-ANKET

Tez Konusu: Ergenlerde Öfke Değerlendirme Ölçeği (Adolescent Anger Rating Scale-AARS)'nin Türkçe Versiyonu

ASLININ FOTOKOPİSİDİR
28.04/2005
Mehmet KALYON
Atatürk İlköğretim
Okulu Müdür V

T.C.
YALOVA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.77.00.02.230/ 5684
Konu : Seyhan SEVİNLER TOGAN

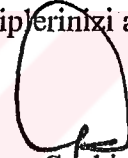
06 MAYIS 2005

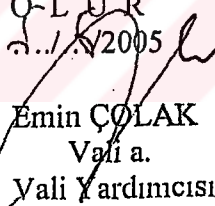
VALİLİK MAKAMINA
YALOVA

İlgi: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 25.04.2005 tarihli ve 1265 sayılı yazısı.

Merkez Atatürk İlköğretim Okulu Rehber öğretmeni Seyhan SEVİNLER TOGAN, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü Lisansüstü eğitim öğrencisi olması ve tez aşamasında olması nedeniyle aşağıda isimleri yazılı okullarda tezi ile ilgili uygulamalarını yapabilmesi için izin verilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde tensiplerinizi arz ederim.

Şevki GENÇ
İl Millî Eğitim Müdürü V.

O-L-U-R
25.11.2005

Emin ÇOLAK
Vali a.
Vali Yardımcısı

UYGULAMA YAPILACAK OKULLAR :

- 1- Yalova Lisesi
- 2- Şehit Osman Altinkuyu Anadolu Lisesi
- 3- Yalova Fen Lisesi
- 4- Atatürk İlköğretim Okulu
- 5- Öğretmen Yusuf Ziya İlköğretim Okulu